

Dragica Malić

RJEČNIK ODLOMKA KORČULANSKOGA LEKCIONARA

Donose se osnovni podaci o KL, rječnik s potvrđenim morfološkim oblicima, nedovoljno jasna mjesta s paralelnim tekstovima iz ZL, BL, HM, PM, Pist. i Rit., te analiza leksika KL.

1. Uvod

Odlomak Korčulanskoga lektionara jedan je od rijetkih hrvatskih latiničkih spomenika 14. st. U samom naslovu spomenika dvije su uvjetnosti: prvo, radi se zapravo o odlomku rituala, kakvi su se u ono doba nalazili i u lektionarima i u misalima, i drugo: korčulanski se naziva po mjestu u kojemu je nađen, a zapravo pripada zadarskom književnojezičnom krugu. Naziv *Korčulanski lektionar* potječe od Fanceva¹ i uobičajio se u našoj znanosti.² Premda je navedeni odlomak u znanosti poznat od 1890. godine, bio je pristupačan javnosti samo u danas teško dostupnim transliteracijama.³ Nedavno sam ga pokušala približiti današnjem čitaocu u suvremenoj transkripciji, uz opis (orto)grafijske problematike i uz osnovne poznate podatke o rukopisu.⁴ Na osnovi toga čitanja, uz naknadne is-

¹ Franjo Fancev: *Latinički spomenici hrvatske crkvene književnosti 14 i 15 v. i njihov odnos prema crkvenoslavenskoj književnosti hrvatske glagolske crkve*, odjeljak 3 *Fragment Korčulanskoga lektionara. Korčulanske glose*, str. VI-VII, u: *Vatikanski hrvatski molitvenik i Dubrovački psaltir – dva latinicom pisana spomenika hrvatske proze 14 i 15 vijeka*, Djela JAZU XXXI, Zagreb 1934.

² Na nužnost isticanja pripadnosti teksta spomenika ritualu upozorio me recenzent članka dr. Valentin Putanec.

³ Frano Radić: *Odlomak starog slovenskog rukopisnog evanđelijara s predgovorima i blagoslovi-ma, gotskim pismom napisana, u knjižnici franovačkog samostana na Otoku (Bad-a) kod grada Korčule*, Glasnik Zemaljskog muzeja u Bosni i Hercegovini, knj. II, god. II, Sarajevo 1890, str. 254-262; Jánostól Melich: *Misekönyv a XIV. századból*, Magyar könyvszemle, XI, Budapest 1903, str. 36-64.

⁴ Dragica Malić: *Prilog istraživanju hrvatske latiničke književnosti 14. stoljeća – Odlomak Korčulanskog lektionara [Pokušaj čitanja i (orto)grafijska obilježja]*, Croatica – Prinosi proučavanju hrvatske književnosti, god. XX, br. 31-32, Zagreb 1989, str. 7-56.

pravke, načinjena je konkordancija toga spomenika.⁵ Ovaj je rječnik izrađen na osnovi toga novijega čitanja i konkordancija, premda i u njemu ima još nekih ispravaka, koje su nastale u tijeku rada na njemu, temeljitim proučavanjem značenja pojedinih riječi.

Prva prepreka u pristupu nekom starom tekstu (osim paleografske čitljivosti) obično je neizdiferencirana srednjovjekovna grafija, koja pruža po više mogućnosti čitanja pojedinih grafijskih rješenja. Kad se pomnom razradom grafije otkloni ta nelagodnost (uvijek uz određene ograde, koje upućuju na mogućnosti nekih dvojnih čitanja), ostaje tekst, bolje ili lošije pročitani, sa svojom gramatičkom i leksičkom razinom. Za tekst prostorno i vremenski definiran gramatička razina ne bi smjela biti prepreka u razumijevanju, a KL jest takav tekst. Utvrđeno je da pripada sjevernodalmatinskom (zadarskom) književnojezičnom području, koje se odlikuje srednjočakavskim jezičnim crtama, i da je nastao u 2. pol. 14. st.⁶ Kao takav odlikuje se nekim nezaobilaznim obilježjima na fonološkoj i morfološkoj razini: ikavsko-ekavskim mješovitim refleksom jata, $a < \epsilon$ iza palatala, sporadičnim refleksom $u < i, j < *d'$ i $\acute{s}c < *sk', *st'$, neotiranim sekundarnim skupovima *konsonant + j*, izostankom epenteze u sekundarnim skupovima *pj, bj, mj, uj*, ostacima dvojine kao gramatičke kategorije, starim padežnim nastavcima, nastavkom *-u* u 1. l. jd. prezenta, upotrebom prezenta svršenih glagola za izricanje prave budućnosti (futur I.), živom prisutnošću aorista i imperfekta — da se spomenu samo najmarkantnije crte. Određeni crkvenoslavenski utjecaji u hrvatskim latiničkim tekstovima, među njima i u KL, ukazuju na svjesne književnojezične napore stvaralaca tih tekstova, koji su crkvenoslavenski jezik hrvatske redakcije osjećali ne kao drugi jezik, nego kao viši stupanj knjiške izgrađenosti vlastitoga jezika i služili se nekim njegovim obilježjima u svojim stilizacijama.⁷ Upotreba je tih crkvenoslavenskih elemenata sporadična i ne odudara bitno od domaćih (hrvatskih srednjočakavskih) gramatičkih obilježja, ne mijenjajući, nego samo neznatno nadopunjujući domaći gramatički sustav. Takva su npr. obilježja: dočetak *-t* u 3. l. jd. i mn. prezenta (koji se kao obilježje trećega lica širi i na druga glagolska vremena), dočetak *-ši* u 2. l. jd. prezenta, dočetak *-m* u 1. l. mn. prezenta i imperativa i dr. U pristupu tekstu ostaje, dakle, leksik kao ona nepoznanica kojoj treba obratiti više pažnje.

Kao uzor za izradu ovoga rječnika djelomično su mi poslužili rječnici Marulićeve *Judite* i *Od naslidovan'ja Isukarstova* Milana Mogušaa.⁸ Za razliku od tih

⁵ Dragica Malić: *Kompjutorska obrada starohrvatskog latiničkog rukopisa "Odlomak Korčulanskoga lektionara"* — *Tekst, Abecedni čestotni rječnik, Abecedna konkordancija, Odostražna konkordancija, Napomene*, Zagreb 1992. — Pristupačno u Zavodu za hrvatski jezik u Zagrebu i u Nacionalnoj i sveučilišnoj biblioteci u Zagrebu.

⁶ V. J. Melich, o. c. u bilj. 3. i D. Malić, o. c. u bilj. 4.

⁷ V. o tome: Dragica Malić: *Crkvenoslavenska jezična tradicija u hrvatskim latiničkim rukopisima 14. stoljeća*, *Rasprave Zavoda za hrvatski jezik* 18, Zagreb 1992, str. 101-119.

⁸ U: Marko Marulić: *Judita, Sabrana djela Marka Marulića*, knjiga prva, Književni krug, Split

rječnika, ovdje se uz potvrđene morfološke oblike natukničke riječi donose i njihove gramatičke odrednice. Na taj je način ujedno predočena i gramatička razina teksta. I kao što Moguš uočava za rječnik Marulićev: kada se uzme u obzir “određeni broj elemenata koji tvore čakavštinu Marulićeva doba i zavičaja, koji su se morali odraziti u fonološkoj slici leksema”, kao i oni leksemi “koji su u književnoj čakavštini i štokavštini, i prošloj i sadašnjoj, bili i ostali isti”, “onda se sve više uvjeravamo u bliskost Marulićeva vokabulara”⁹, do istog zaključka uz iste uvjete dolazimo i za leksik KL. I premda u tom leksiku prevladavaju riječi poznate i suvremenom čitaocu, KL je danas teško razumljiv tekst. Ovaj put nije razlog tome strogo vezani stih kao u Marulićevu slučaju, kojemu je autor podređivao jezičnu materiju kojom je raspolagao, nego je razlog sasvim drugačiji: radi se o prijevodu obrednoga teksta s latinskoga (ili možda čak grčkoga preko crkvenoslavenskoga) predloška i o nedovoljnom razumijevanju naših srednjovjekovnih prevoditelja toga predloška. To se nerazumijevanje jednako ogleda i u drugim našim srednjovjekovnim prijevodima. Često su prevoditelji znali osnovni latinski leksik, ali ne i one mnogobrojne bogate sveze latinskoga jezika, koje nose sasvim nova i druga značenja u odnosu na pojedinačna značenja svojih sastavnica. Prijevodom osnovnih značenja tih sastavnica hrvatskim istoznačnicama i njihovim sastavljanjem nastaju u hrvatskom prijevodu neskladni i nerazumljivi sintagmatski sklopovi. Oni su očito bili nerazumljivi i svojim suvremenicima, jer su prepisivači i prerađivači tih prijevoda zastajali na takvim mjestima pokušavajući ih nekako dotjerati. To pokazuju razni prijepisi istih matica, kao što su u našem slučaju tekstovi KL i nešto mlađega ZL¹⁰. Matica je tih tekstova očito ista – oni se glavninom teksta sasvim podudaraju, a razlikuju se samo u neznatnim pojedinostima. Ali kada se zastane na teško razumljivu mjestu u KL i pokuša se njegovo značenje razriješiti pomoću teksta u ZL, vidi se da je tamo tekst, ako je drugačiji, jednako tako nerazumljiv. Uzme li se kao usporednik i BL¹¹ (1495), koji pripada splitskom čakavskom književnojezičnom krugu i koji ima drugu maticu, najčešće zastajemo na istim mjestima. Znači da se radi o kompliciranim (gramatički i semantički) odlomcima latinskoga originala, koje naši srednjovjekovni prevoditelji nisu bili u stanju ispravno prevesti. Oni su razumjeli (ili nisu čak ni razumjeli) osnovni smisao, ali nisu ga uspjeli prevesti u adekvatan hrvatski iskaz. Djelomično je tome bio kriv i tadašnji način prevođenja: riječ za riječ sadržajem posvećenoga obrednog predloška iz straha da se ne iznevjeri original. Takvi su tekstovi

1988; Marko Marulić: *Od naslidovan'ja Isukarstova i od pogarjen'ja tašćin segasvitnjih, Sabrana djela Marka Marulića*, knjiga deveta, Književni krug, Split 1989.

⁹ *Judita*, str. 91. i 92.

¹⁰ Milan Rešetar: *Zadarski i Rašinin lekcionar*, Djela JAZU, knj. XIII, Zagreb 1894, str.1-95, tekst službe za posvećenje vode str. 83-87.

¹¹ (Tomislav Maretić): *Lekcionarij Bernardina Splitsčanina po prvom izdanju od g. 1495*, Djela JAZU, knj. V, Zagreb 1885, tekst službe za posvećenje vode str. 186-192.

relativno dobro služili svojoj svrsi: čitani su ili recitirani u okviru određenih obreda i molitava i upravo zbog svoje sadržajne posvećenosti i nisu morali biti dokraja razumljivi, prihvaćani su kao nešto bogomdano, kao neka vrsta tabu teksta. S druge strane, Jerko Fućak¹², naslanjajući se na Fancevljevu konstataciju o vezama hrvatske srednjovjekovne latiničke i glagoljičke književnosti¹³, izriče misao o izravnom naslanjanju hrvatskih šćavetskih, tj. latiničkih lektionara na hrvatske crkvenoslavenske glagoljičke predloške.¹⁴ I zaista, kad se KL usporedi s adekvatnim tekstom (obred blagoslova vode na Vodokršće) u HM¹⁵ i PM¹⁶, može se uočiti velika podudarnost i u slijedu molitava i u prijevodu¹⁷ — ostavivši, jasno, po strani tipična jezična i (orto)grafijska obilježja hrvatske crkvenoslavenske redakcije u navedenim spomenicima. Ali upravo ona mjesta koja su najproblematičnija u KL, ili nedostaju u HM i PM ili su sasvim drugačije prevedena.

Da bi se ukazalo na leksičko-semantičku problematiku takvih dijelova teksta, ovdje se osim Rječnika KL, koji donosi značenja upotrijebljenih riječi, navode i oni ulomci u kojima značenje pojedine riječi iz konteksta nije potpuno jasno. Uz te se ulomke donosi, usporedbe radi, adekvatan tekst iz ZL, BL, HM, PM, te iz kasnijega vremena iz Bandulavićevih *Pistola i evanđelja*¹⁸ i Kašićeva *Rituala*¹⁹. Ti se ulomci iz KL najbolje slažu sa ZL, ali može se uočiti nesumnjiva veza sa HM i PM. Od novijih prijevoda tu prevoditeljsku liniju bolje slijedi Bandulavić nego Kašić. Međutim, u nabranjanju blagoslova i zaklinjanja nekih od njih u pojedinom od navedenih tekstova nema, a pojavljuju se neki novi, kojih nema u KL i ZL. Osobito to vrijedi za Kašićev prijevod, koji neke molitve i zaklinjanja iz staroga predloška izostavlja, a unosi neke nove. Srednjovjekovni latinski predložak nije mi bio pristupačan.

¹² Jerko Fućak: *Šest stoljeća hrvatskoga lektionara u sklopu jedanaest stoljeća hrvatskoga glagoljaštva*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb 1975. — O "šćavetu" (lektionaru na narodnom jeziku) kao mostu "između latinaškog i glagoljaškog područja" str. 127; o liturgijskim prijevodima str. 131-132.

¹³ Franjo Fancev, o.c. u bilj. 1, str. II.

¹⁴ O tome i: Valentin Putanec: *Početak hrvatske pismenosti — Pitanje vremena postanka hrvatskoga latiničkog lektionara i hrvatske glose iz XI.-XII. stoljeća u latinskoj Radonovoj Bibliji (VIII.-IX. stoljeće)*, Forum, god. XXXII, br. 7-9, Zagreb 1993, str. 653-662.

¹⁵ *Hrvatsko-glagoljski misal Hrvoja Vukčića Hrvatinića — pretisak, transkripcija i komentar*, Zagreb — Ljubljana — Graz (1973), str. 459-464.

¹⁶ *Misal po zakonu Rimskoga dvora (1483)*, Pretisak: Zagreb 1971. — *Čin blagosloviti vodu na kršćenje Gospodnje*, str. 413-418. — Transliteraciju teksta obreda napravila je mr. Ivana Mulc iz Staroslavenskoga zavoda HFI u Zagrebu, na čemu joj srdačno zahvaljujem.

¹⁷ Na tu me je usporedbu uputio dr. Valentin Putanec, koji mi je i inače mnogo pomogao stručnim savjetima u rješavanju poteškoća u vezi s tekstom, te mu ovom prigodom srdačno zahvaljujem.

¹⁸ *Pistole i evanđelja priko svega godišća*, Venecija 1626, str. 273-285.

¹⁹ *Ritual rimski*, Rim 1640. — Fototipsko izdanje: U Zagrebu 1993, str. 395-422.

2. Rječnik

Napomene uz Rječnik:

Natuknice se navode masnim slovima. Nesigurno uspostavljene natuknice označavaju se zvjezdicom ispred natuknice. Nesigurnost u određivanju natuknice može biti posljedica neizdiferencirane grafije spomenika, nepotvrđenosti kanonskog lika riječi, koji se iz potvrđenih oblika ne može jednoznačno odrediti, ili pak moguće prepisivačke pogreške u tekstu KL. Takvi pogreškom u prepisivanju nastali leksemi funkcionirali su u danom slučaju kao pravi leksemi (oni su se čitali onako kako su bili zapisani) i zato imaju svoje mjesto u abecedi. Zvjezdicom iza natuknice obilježavaju se oni leksemi koji se iz bilo kojeg razloga (zbog nesigurnosti u uspostavi natuknice ili značenjske neprozirnosti konteksta) navode u odjeljku 3., gdje se nalaze kontekstualne usporedbe iz drugih obrednih tekstova.

Kao posebne natuknice navode se pridjevi na *-ći* (glagolski participi prezenta), koji su u tadašnjem književnom jeziku supostojali (vjerojatno kao ostatak hrvatskokrkvenoslavenskoga književnojezičnog utjecaja, ili možda latinskoga) uz glagolske priloge istoga postanja, koji se navode među glagolskim oblicima.

Za gl. im. na *-ije* pored domaćih na *-je* (< *-ije*) i u osnovi *dijavl-* pored *djavl-* u natuknici se navodi i crsl. oblik, ali takve se natuknice, koje nisu samo crkvenoslavenske, ne obilježavaju kao crkvenoslavizmi. Uz natuknicu dolazi oznaka *crsl.* samo ako se radi o crsl. leksemu (npr. *Gospod, rab*).

Iza natuknice dolazi gramatička odrednica, zatim značenje (u kurzivu). Značenje se ne navodi ako se i oblik riječi i značenje podudaraju s onim u suvremenom književnom jeziku. Značenja se obročavaju ako ih ima više. Iza značenja u zagradi dolazi ukupan broj pojavnica; nakon njega navode se pojedini morfološki oblici uz koje se navodi strana potvrde u tekstu KL. Za više od 15 potvrda za pojedini oblik ne navodi se broj strana, nego samo broj potvrda. Za zastupljene morfološke oblike navode se samo nastavci ako je osnova u promjeni neizmijenjena. Za glagolske se oblike kao polazišna uzima infinitivna ili prezentska osnova. Ako se osnova u promjeni mijenja, navodi se završetak od zadnjega fonema zajedničkoga s osnovom. Ako bi se tako građeni oblik kratio samo za jedan grafem, ispisuje se čitav oblik. Čitavi oblici ispisuju se i kod supletivnih osnova.

U abecedu se unose i morfološki oblici od supletivnih osnova i oni koje neka dijalektna glasovna promjena znatno udaljuje od osnovnog oblika riječi. Navode se masnim kurzivom.

Padeži u potvrđenim morfološkim oblicima obilježavaju se velikim početnim slovima bez točke. Uz oznaku padeža ne označava se jednina, nego samo množina (u eksponentu).

Za gramatičke oznake uz natuknice v. Gramatičke i opće kratice.

- a** vez. **1. a** (4 – 193, 195v, 196v, 200); **2. ili** (1 – 197v) – usp. **1. ale, ali, ili**
Abram m *bibl. osobno ime* (1; A -a 197v)
Abramov prid. *koji pripada Abram* (1; V m. r. = N 198v)
Agarov prid. *koji pripada Agaru (bibl. osobno ime)* (1; N m. r. 197v)
ako vez. (2 – 198v, 199v)
1. ale vez. *ili* (1 – 197) – usp. **2. a, ali, ili**
2. ale čest. *za pojačavanje* (1 – 200v)
aleluja uzv. (1 – 193)
ali vez. *ili* (14 – 195v, 197 /6x/, 197v /5x/, 198, 199) – usp. **a 2., 1. ale, ili**
amen uzv. (6 – 194, 194v, 195, 196, 200, 200v)
anjel m *anđeo* (3; A -a 198, L -u 197v, N^{mn} -i 198v)
anjelski prid. *anđeoski* (1; I^{mn} -imi 197)
apostol m (1; L -u 195)
arkanjel m *arkanđeo* (1; N^{mn} -i 198v)
Asmodej m *ime jednoga đavla* (1; G -a 198)
biti pf. i impf. (62; inf. 197v, prez. pf. /= fut./ 2^{jd} *budeš* 195, 197 /2x/, 197v, 198, *budeši* /crsl./ 193, 193v, 199 /2x/, 3^{jd} *bude* 196v, /+ da = imper./ 196, 199v, 200v, 200v, *budet* /crsl./ 195, 197v /2x/, 198, /+ da = imper./ 196, 199v, 200v, 2^{mn} *budete* 195, prez. impf. 2^{jd} *jesi* 194 /2x/, 195v, 196v, 197 /2x/, 197v /2x/, 198 /2x/, 199v, 3^{jd} *jest* 193 /3x/, 193v /2x/, 194, 195, 195v, 196, 197, 197v, 199, 199v, *je* 199v, 200 /2x/, 2^{mn} *jeste* 195, 3^{mn} *jesut* 199, *sut* 193v, 196 /2x/, 198v, kond. 3^{jd} *bi* 194v /2x/, 3^{mn} *bi* 198v, gl. prid. akt. sr. r. *bilo* 1)
blago* n *nešto dobro* (1; A = N 195v)
blagoslov m (1; N 200v)
blagosloviti pf. (3; inf. 194, 198, gl. prid. pas. -*vljen* 194)
blazna f *ono čime se navodi na grijeh, sablazan* (2; NA^{mn} -e 198, 199)
blizu pril. (1 – 199v)
Bog m (25; N 197v, 198v, 200, 200v, G -a 197v, 198, 200, 200v, V *bože* 194, 195, 196 /2x/, 196v, 197, 197v, 198 /2x/, 198v /3x/, 199v, I -om 193 /4x/, 199)
bolizan f *bolest, nemoć* (1; N 194v)
božastven prid. *božanstven, božanski* (3; G ž. r. -e 199v, G sr. r. -oga 199, I^{mn} -imi 195)
božastvo n *božanstvo* (1; D -u 199v)
Božji pridj. (4; N m. r. 193, G m. r. -a 195, N sr. r. -e 193, I ž. r. -om 193v)
brza f *ujer. brzica, voda što brzo teče* (1; I^{mn} -ami 196v)
bude, budeš, budeši, budet, budete v. *biti*
ča zamj. *što* (2 – 194v, 199v) – usp. i *godi*
činjenje/činjenje n *gl. im. od činiti; djelovanje; čin, djelo* (1/1; G -a 199v/195v)
čist pridj. (1; N ž. r. -a 193)

čistoća f (1; L -i 199v)

človičaski prid. *čovječanski* (1; D -omu 199v) — za sv. usp. *rod*

človik m *čovjek* (2; N 197v, D -u 194)

čudnovat prid. *koji zadivljuje, izvanredan, čudesan* (1; N sr. r. -o 196v)

čuti* pf. *osjećati* (?) (1; prez. 3^{id} *čujet* /crsl./ 195v)

da vez. (35)

dan m (1; N 198v)

danas pril. (1 — 193v)

darovati pf. (1; inf. 198)

dati pf. (2; inf. 194, gl. prid. pas. ž. r. *dana* 197v)

dažjiti pf. *dažditi, kišiti, pljuštiti* (1; inf. 196v)

devet br. (2; N 197, I^{mn} -imi 197)

dijavlov prid. *isto što* *djavlov* (4; G ž. r. -e 195, 199, N sr. r. -o 199, A^{mn} = G^{mn} -ih 199) — usp. *djabolov, djavlji*

diti pf. *reći* (1; aor. 3^{id} *di* 195)

djabolov prid. *isto što* *djavlov* (1; N^{mn} ž. r. -e 194) — usp. *dijavlov, djavlji*

djaval m *đavao* (3; G -ula 195v, 198, N^{mn} -uli 197)

djavlov prid. *đavolov* (3; N sr. r. -o 197, G sr. r. -a 195v, N^{mn} ž. r. -e 194v) — usp. *dijavlov, djabolov, djavlji*

djavlji prid. *isto što* *djavlov* (1; A^{mn} ž. r. -e 198) — usp. *dijavlov, djabolov*

dobitak m *stoka, blago* (1; L -tci 197v)

dobitčeni prid. *koji se odnosi na dobitak, stočni* (1; D m. r. -omu 199)

dobrostanje* n *dobrobit, blagostanje* (1; A = G -a 198)

dostojno pril. *kako treba, kako je pravo* (1 — 196)

dramats/t/vo n *neplodnost*²⁰ (1; A = N 195)

drivo n *drvo*; sv. **drivo zapovidno drvo otajstva**²¹, *vjer. Mojsijev štap, kojim je činio čuda po Božjoj zapovijedi* (2; G -a 198, I -om 197) — usp. i *zapovidan*

družba f *družina*; samo u sv. **vse družbe** *čitavo mnoštvo* (2; N^{mn} -e 195v, 199)

drvje n *drvlje, stabalje* (1; G -a 199)

duh m **1.** *duša* (1; G -a 199v); **2.** *bestjelesno Božje biće* (5; N 196v, G -a 197, A = N 193, 196, I -om 200v); **3.** sv. **duh nečisti, duh zali** (*euf.*) *đavao* (7, 2; N 193v, 195v, G -a 198v, D -u 194, V *duše* 199, I -om 197v, N^{mn} -ove 196v, G^{mn} -ov 197, 199)

Duh²² m *treća osoba Sv. Trojstva*; isto i u sv. **Duh Sveti** (10; G -a 194v /2x/, 195v, 196, 198, 200, 200v /2x/, A = N 193, I -om 193)

duhovan prid. *koji sadrži Duha Svetoga, posvećen* (1; N ž. r. -una 195v)

²⁰ U BL (98a/188): *neplodščina*.

²¹ U ZL i Pist. je *drivo otajstva*, u BL *drivo kriposti*, u HM i PM *drvo taino*.

²² Izdvajanje osoba Sv. Trojstva — Otac, Sin i Duh — u posebne natuknice zasniva se na kontekstu. U orig. pišu se malim slovom kao i druga vlastita imena, po običaju srednjovjekovne ortografije.

duša f (1; I^{mn} -ami 195)

ebrajski prid. *hebrejski, židovski* (1; N^{mn} ž. r. -e 193v)

Elizej m *bibl. osobno ime* (2; G -a 193, L -u 194v)

fantazma f *priviđenje, utvara, strašilo* (2; N^{mn} -e 193v, 194v)

g v. *k*

galilejski prid. *koji se odnosi na Galileju (bibl. toponim)* (1; L ž. r. -oj 193v)

gdi pril. *gdje* (3 — 195, 196, 197) — usp. *kadi* — usp. i *godi*

glad m (1; G -a 200)

glas m *zvuk koji se stvara pri govoru; sv. glasom velikim glasno* (4; N 193, I -om 195, 198v, A^{mn} = N^{mn} -i 197) — usp. i *velik*

godi čest. *god, bilo*; samo kao drugi dio zamj. i zamj. priloga (8): **ča godi** što *god, bilo što* (1 — 194v), **gdi godi** *gdje god, bilo gdje* (3 — 195, 196, 197), **kada godi** *kad god, bilo kad* (1 — 195v), **kadi godi** *gdje god, bilo gdje* (1 — 193v), **ka godi** *koja god, bilo koja* (1 — 194), **u kom godi** *u kojem god, u bilo kojem* (1 — 197v) — usp. *koli* — usp. i *ča, gdi, kadi, I. ki*

golubica f *golub (simbol Svetoga Duha)* (1; N 193)

gorak prid. (1; A ž. r. *gorku* 198)

gorući prid. (ptc. prez.) (1; N m. r. 199v)

***Gospod**²³ m (crsl.) *isto što Gospodin* (1; V -i 194)

Gospodin m *Bog* (28; N 193, 194, 195, 197, 197v, 198v, G -a 194v, 197v, 198v, 199, DL -u 194, 200, V -e 193v, 194 /2x/, 195, 195v, 196, 197v, 198, 198v /2x/, 200, I -om 193v, 194, 196, 198v, 200) — usp. **Gospod*

Gospodinov prid. *koji pripada Gospodinu* (1; V m. r. = N 198v) — usp. *Gospodiñ*

Gospodiñ prid. *isto što Gospodinov* (3; N m. r. 193 /2x/, 196v)

govoriti impf. (6; prez. 1^{jd} -u 196v, gl. prid. akt. m. r. -l 193, gl. pril. sad. -eći 193, 195, 197v, 198v)

grih m *griješ* (2; G^{mn} -ov 195, 200)

himba f (1; G -e 199)

hiža f *kuća* (5; N 193v, L -i 197, N^{mn} -e 193v /2x/, G^{mn} -Ø 194)

hoditi impf. *ići, hodati* (1; gl. prid. akt. m. r. -l 193v)

hotiti impf. *htjeti* (1; imper. 2^{jd} -ij 198)

hrastije* n *drveće, možda šuma*²⁴ (1; L = G -a 197v)

hvaliti impf. (1; prez. 3^{mn} -et /crsl./ 198v)

²³ Natuknica nije sigurno uspostavljena jer se možda ne radi o crsl. V^{jd} *Gospodi*, nego o skraćenom vokativnom obliku od *Gospodin* (*Gospodi/ne*).

²⁴ *Hrast* kao kulturno slavensko drvo preuzima opće značenje riječi *drvo*.

hvala f (1; A -u 196)

1. i vez. (115x)

2. i čest. (18x)

ili vez. (1 – 197) – usp. a 2., 1. *ale, ali*

inkantanje*²⁵ n gl. im. od inkantati²⁶; *opsjenjivanje, čaranje, mađijanje, ili: opsjena, čini, mađije* (2; N 197, L -u 197) – usp. i **magljenje*

iskoreniti se pf. *iskorijeniti se, zatrti se* (1; imper. 2^{mn} -ite se 199)

iskupiti pf. *skupiti* (1; aor. 3^{id} -Ø 196v)

ispućenije n gl. im. od ispuniti; *ispunjenje, izvršenje* (1; A = N 195v) – usp. *upućenje*

isrid prij. (s G) *posred* (1 – 193v)

istočnik m *izvor* (1; N 195v)

istrepetati* pf. *uzdrhtati, zadrhtati* (1; prez. /= fut./ 3^{mn} -ećut /crsl./ 194v)

Isukrst m (12; N 197, G -a 193v, 195, 197v, 198v /2x/, 199, D -u 200, V -e 194v, 195v, I -om 196, 200) – usp. *Krst*

iz/z prij. (s G) (3/2 – 197, 197v, 198/193, 194)

Izakov prid. *koji pripada Izaku (bibl. osobno ime)* (1; V m. r. = N 198v)

izbavitelj m *osloboditelj* (2; V -u 195, L -u 200)

izbaviti pf. *osloboditi* (1; imper. 2^{id} -i 200)

izbojati se pf. *preplašiti se* (1; prez. /= fut./ 3^{mn} -et se /crsl./ 194v)

izgnati pf. *izagnati, istjerati* (1; prez. 2^{id} *izreneš* 198)

izidi v. *izisti*

izisti pf. *izići* (2; inf. 198, imper. 2^{id} *izidi* 195v)

Izmael m *bibl. osobno ime* (1; G -a 197v)

izmišati pf. *izmiješati* (1; aor. 3^{id} -Ø 196v)

izraelski prid. *koji se odnosi na Izrael* (1; A^{mn} = G^{mn} -ih 193v)

izreneš v. *izgnati*

izvede v. *izvesti*

izvesti pf. (1; aor. 3^{id} -ede 193v)

ja zamj. (6; N 193 /3x/, 198v, D enkl. *mi* 193, A *mene* 193) – usp. i *mi*

Jakovov prid. *koji pripada Jakovu (bibl. osobno ime)* (1; V m.r. = N 198v)

je v. *biti*

²⁵ U ranijim čitanjima jedan od dva primjera bio je krivo pročitan. Tamo stoji: *poni kantanju umj. po inkantanju*, tako da u konkordancijama stoje dvije nepostojeće riječi: *kantanje* i *poni*.

²⁶ Od tal. *incantare* ('začarati, opčiniti'). Ta riječ nije potvrđena u AR; u ER II, 31, s.v. *kānat*² nije potvrđena u navedenom značenju; u: Jukka Hyrkkänen: *Der lexikalische Einfluss des italienischen auf das Kroatische des 16. Jahrhunderts*, Helsinki 1973, str. 238, s. v. *inkantan* navodi se kao ptc. pas. od nepotvrđenoga **inkantat* s jednom potvrdom iz Marina Držića i sa značenjem 'verzaubern', što odgovara našem značenju. Iz našega primjera teško je zaključiti radi li se o isticanju glagolske radnje ili o apstraktnom značenju 'opsjena, čini, mađije'.

- jedini** prid. (1; N sr. r. -o 199v)
- jedinstvo** n *združenje, sjedinjenje* (2; L -i 200, 200v)
- jere** vezn. *jer* (2 – 196, 197)
- jesi, jest, jeste, jesut** v. *biti*
- jime**²⁷ n *ime* (20; N i A = N 18x, G *jimena* 200, L *jimeni* 197v)
- jimiti** impf. *imati* (6; inf. 195v, prez. 3^{id} *jima* 194, 195, *jimat* /crsl./ 200, imper. 2^{mn} -*ijte* 196v, gl. prid. akt. mn. m. r. -*li* 198v)
- jistin** prid. *istinit, pravi, sam* (1; I m. r. -*im* 193)
- jistina** f *istina* (1; A -u 196)
- Jivan** m *bibl. osobno ime, Ivan* (3; N 193 /2x/, 193v)
- jošće** pril. *još* (9 – 194v, 195v /2x/, 196, 196v /2x/, 197v, 198, 199v)
- k/g** prij. (s D) (3/1 – 194, 197v, 198/199v)
- ka** v. 1. *ki*
- kada** pril. (2 – 195v, 198) – usp. i *godi*
- kadi** pril. *gdje* (1 – 193v) – usp. *gdi* – usp. i *godi*
- kako** pril. 1. *kako* (1 – 193); 2. *kao* (1 – 193); 3. *kao što* (4 – 193v, 198 /2x/, 199v)
- kami** m *kamen* (1; A = N 198)
- ke** v. 1. *ki*
- kerubin** m (1; N /umj. N^{mn}/ 198v) – usp. i *serafin*
1. **ki** zamj. *koji* (45; N m. r. 25x, N sr. r. *ko* 200 /3x/, G m. i sr. r. *koga* 193v, 194v, 196 /2x/, 197, 197v, 198v, D m. r. *komu* 197v, L sr. r. *kom* 197v, N ž. r. *ka* 194, 196v, G ž. r. *ke* 196v, 197v, N^{mn} m. r. *ki* 198, 198v, N^{mn} sr. r. *ka* 199, L^{mn} *kih* 199) – usp. i *niki*, 1. *vsaki*
2. **ki** zamj. *tko* (5; N 193, 195, G *koga* 193, L *v/po kom* 194, 195v) – usp. i *nikore*, 2. *vsaki*
- klasti** pf. *staviti, metnuti* (1; inf. 195)
- ko** v. 1. *ki*
- koga** v. 1. *ki* i 2. *ki*
- koli** čest. *god* (1 – 197v) – usp. *godi*
- kom** v. 1. *ki* i 2. *ki*
- komu** v. 1. *ki*
- kraļ** m (2; G -a 197, 199)
- kraļevati** impf. (5; prez. 2^{id} -*ļuješ* 194v, 3^{id} -*ļujet* /crsl./ 195, 196, 200, 200v)
- kripost** f *snaga, jakost, moć* (2; G -i 194, I -ju 196)
- križ** m (1; G -a 194v)
- Krst** m *isto što Isukrst* (4; N 200v, I -om 193v, 194, 198v)

²⁷ Jednom graf. G *imena* 200; u konkordanciju ušlo kao različnica, što bi u Rječniku imala biti posebna natuknica, ali radi se vjer. samo o graf. *i = ji*.

krstiti impf. **1.** *obavljati obred krštenja* (2; prez. 3^{jd} -i 193, gl. prid. akt. m. r. -l 193v); **2.** *posvećivati (o vodi)* (1; inf. 193)

krstiti se pf. *primiti sakrament krštenja* (1; aor. 3^{jd} -t se /anal. prema prez. crsl./ 200v)

Krstov prid. *koji pripada Krstu, Isukrstov* (1; G ž. r. -e 193v)

kršćenije n gl. im. *od krstiti 2.; posvećivanje* (1; I -em 195v)

krv f (1; G -i 193v)

lajući prid. (ptc. prez.) *koji laje* (1; G^{mn} -ih 199v)

li čest. za pojačavanje (1 – 199v)

ljubeći prid. (ptc. prez.) u im. up. *onaj koji ljubi* (1; N^{mn} -i 196v)

ljubeznivo pril. s *ljubavlju* (1 – 196)

ludi m pl. (2; D -em 197v, 199)

***magljenje**²⁸ n gl. im. *od magliti u pren. znač. 'opsjenjivati'; opsjena* (1; G^{mn} = L^{mn} -ih 199) – usp. i *inkantanje*

meč m *mač* (1; -a 200)

mene v. ja

mesto n *mjesto* (3; L^{mn} -ih 197v, 199, 199v)

Mezopotanija f *međurječje Eufrata i Tigrisa u jugozapadnoj Aziji, Mezopotamija* (1; L -i 197v)

mi zamj. (2; N 196, A nas 200) – usp. i ja

mi v. ja

milost f (4; A = N 194, G -i 195v, 199v, I -jom 193v)

mimojti pf. *proći, minuti* (1; gl. prid. akt. sr. r. -ošlo 200)

mir m (1; N 200v)

moć f (7; N 199, A = N 198v, G -i 194, L -i 197v, I -ju 193v, 194v, 196v)

moći impf. (3; prez. 3^{jd} *more* 197v, *moret* /crsl./ 194, imper. 2^{jd} *mozi* 194)

moga v. *moj*

moj zamj. (1; G sr. r. *moga* 197)

Mojzes m *bibl. osobno ime, Mojsije* (1; D -u 198)

moliti impf. *obraćati se molitvom Bogu* (8; prez. 1^{jd} *moļu* 195v, -im 194, 197v, 198v, 1^{mn} -imo 194, 196, 198, -im /crsl./ 200)

molitva f (1; A -u 197v) – usp. *mođenje*

mođenje n gl. im. *od moliti; molitva* (1; A^{mn} -a 196) – usp. *molitva*

more n (3; N 199, G -a 193v, I -em 196v)

more, moret v. *moći*

mozi v. *moći*

mudrost f (1; I -ju 197)

²⁸ U ranijim čitanjima: *magljenje*, što je tvorbeno također moguće.

- na** prij. (s A) (13 – 193, 195v /6x/, 196v /2x/, 198v, 199 /2x/, 199v)
- napast** f (2; G -i 195, D -i 193v) – v. *rvaña*
- napojiti** pf. (2; inf. 198, gl. prid. akt. m. r. -l 197v)
- napuniti** pf. (1; gl. prid. akt. m. r. -l 197v)
- naresti** pf. *narasti* (1; imper. 2^{mn} -ite 199)
- nas** v. *mi*
- naš** zamj. (17; N m. r. 197, G m. r. -ega 194v, 197v, 198v /2x/, 199 /2x/, D sr. r. -emu 199v, L m. r. -em 194, 200, I m. r. -im 193v, 194, 196, 198, 198v, 200, A^{mn} sr. r. -a 196)
- nauditi** pf. *naškoditi* (1; imper. 2^{id} -i 199)
- Nazaranin** m *čovjek iz Nazareta (pridjevak Isusa Krista)* (1; G -a 198v)
- ne** čest. (9 – 193, 195, 195v, 196v, 197, 197v, 198v, 199, 199v) – usp. i *samo*
- nebeski** prid. (3; NV m. r. 194, 196, G m. r. -oga 197)
- nebo** n (6; A = N 199, G -a 196v, I -om 196v, G^{mn} *nebes* 193, 196v, A^{mn} *nebesa* 198v)
- nečist** prid. *gadan, pogan, grešan*; samo u sv. za koju v. *duh* 3. (7; NV m. r. -i 193v, 195v, 199, D m. r. -omu 194, N^{mn} m. r. -i 196v, G^{mn} -ih 197, 199)
- nečistoća** f *opačina, zloća, grijeh* (1; G -e 199v)
- nemal** prid. *velik* (1; A ž. r. -u 194) – usp. *velik*
- nemoć** f *slabost, bolest* (3; G -i 197v, G^{mn} -i 199v, 200)
- nemoćan** prid. *bolestan* (2; N m. r. 197v, N sr. r. -ćno 194v)
- neprijatelj** m (3; G^{mn} -Ø 193v, 198, 199v)
- neprijateljski** prid. (1; G ž. r. -e 199v)
- nepriremožan** prid. *nesavladiv* (1; N^{mn} ž. r. -žne 194)
- nezdrav** prid. (1; N sr. r. -o 199v)
- ni** vez. (8 – 195, 197v /3x/, 199 /3x/, 199v)
- nigdare** pril. *nikad* (2 – 194v, 198)
- niki** zamj. *neki* (1; A ž. r. -u 198v) – usp. i 1. *ki*
- nikore** zamj. *nitko* (1; N 197v) – usp. i 2. *ki*
- noga** f (1; I^{dv} -ama 193)
- nom** v. 2. *on*
- nositi se** impf. *dizati se (o Božjem duhu)* (2; prez. 3^{id} -it se /crsl./ 196v, imprf. 3^{id} *nošašet se* /crsl. anal. prema prez./ 196v)
- nošašet se** v. *nositi se*
- ne, nega, nem, nemu** v. 1. *on*
- negov** zamj. (3; A sr. r. -a 197v, G ž. r. -e 195v, 199)
- nih, nim** v. 1. *on*
- obarovati** pf. *očuvati, obraniti* (3; inf. 193v, prez. 3^{id} -rujet /crsl./ 199v, gl. prid. pas. m. r. -n 200) – usp. *obraniti*

obraniti pf. (2; gl. prid. pas. N ž. r. *-aĳena* 193v, N^{mn} ž. r. *-aĳene* 193v) — usp. *obarovati*

obratiti pf. *pretvoriti* (1; aor. 3^{jd} -Ø 193v)

obraz m *lik, oblik, obliĳe* (2; I -om 194, G^{mn} -ov 199)

oĳistiti pf. (1; gl. prid. pas. ž. r. *oĳiĳena* 196)

oĳiĳenje n gl. im. od oĳistiti; *stanje oĳiĳenosti* (2; NA 196v, 199)

oĳiĳivati se impf. *ĳistiti se, ĳiniti se ĳistim (u moralnom smislu)* (1; prez. 1^{mn} -*ĳujemo se* 200v)

od prij. (s G) (13 — 194, 195, 195v, 197v, 199, 199v /2x/, 200 /6x/)

odgoĳenje n gl. im. od odgoniti; *izgon, istjerivanje* (2; NA 195, 195v)

odluĳiti se* pf. *rastaviti se, razluĳiti se, odijeliti se, odmaknuti se*²⁹ (1; prez. 3^{jd} -*et se* /crsl./ 194)

odpuĳenje n gl. im. od odpustiti; *oprost, oproĳenje* (2; A = N 195, 200v)

ogaĳ m (4; N 199v, G *ogĳa* 200, I *ogĳem* 194, 195)

okropiti pf. *poĳkropiti, poprĳati, pren. posvetiti ĳkropljenjem* (7; gl. prid. pas. ž. r. *-pĳena* 193v, 195, 196, 197, 198 /2x/, 199)

okropljenje/okropljenje n gl. im. od okropiti; *ĳkropljenje, prĳanje, pren. posvećenje ĳkropljenjem* (3/1; N -*ije* 195v, L -*ju* 195v, 200, I -*jem* 194) — usp. *pokropljenje*

okusiti pf. (1; prez. 3^{jd} -*it* /crsl./ 195)

1. **on** zamj. (liĳ.) (17; N m. r. 193 /3x/, N ž. r. *ona* 196, GA m. r. *ĳega* 193 /2x/, 197v, 198, G ž. r. *ĳe* 194, D m. r. *ĳemu* 197v, L m. r. *ĳem* 193, N^{mn} m. r. *oni* 196v, GA^{mn} *ĳih* 195, 196v, 199, D^{mn} *ĳim* 195, 200v)

2. **on** zamj. *onaj* (11; A = N sr. r. -o 193, G m. r. -oga 193v /5x/, L m. r. /uz prij./ *nom* 198, I m. r. -im 194v, 197, N ž. r. -a 193v, A = G^{mn} -ih 200)

ondi pril. *ondje* (2 — 198, 199v)

osana uzv. *hosana* (1 — 198v)

osladiti pf. *zasladiti, napuniti sladoĳu* (1; aor. 3^{jd} -Ø 198)

otac m (1; V *otĳe* 198v)

Otac m *Bog* (8; G *Ota* 194v /2x/, 195, 196, 197, 198, 200v, V *Otĳe* 198v)

otiti pf. *otiĳi* (3; prez. /+ da = imper./ 3^{mn} *da otidut* /crsl./ 198v, imper. 2^{jd} *otidi* 199, 2^{mn} *otidite* 199v)

ov zamj. *ovaj* (19; N sr. r. -o 194v, 195, 198v, 199v, G sr. r. -oga 196, 199v /2x/, L sr. r. /uz prij./ *vom* 194v, I sr. r. -im 195v, N ž. r. -a 195v, 196v, 198, G ž. r. -e 194, 195, 195v, 200, 200v, A ž. r. -u 195v, 198) — usp. *sa*

ozdraviti pf. (1; aor. 1^{jd} -h 195)

pak pril. *onda, zatim* (1 — 196v)

pamet f *um, razum* (1; G -i 195)

piĳa f *hrana* (1; D -i 194)

²⁹ U AR VIII, 613, s. v. *odluĳiti* ovo je znaĳenje navedeno kao prvo. U ZL *razdilet se* (102b/83).

- pisati** pf. (1; gl. pril. sad. *pišući* 197v)
- pitje** n *piće, pilo* (2; A = N 196v, L -i 197v)
- plk/puk** m *ljudi, mnoštvo, pučanstvo* (1/1; L -u 197v/A = N 198)
- pln** prid. *pun* (2; N sr. r. -o 194v, N^{mn} sr. r. -a 198v)
- plod** m *ono što se rodi, porod (životinjski)* (1; D -u 199)
- po** prij. (s L) (15 – 194 /3x/, 194v, 195 /3x/, 195v /2x/, 196v, 197, 197v, 199, 200 /2x/)
- *pobići** pf. *pobjeći* (4; prez. 3^{mn} -ignut /crsl./ 200, imper. 2^{id} -igni 199, 2^{mn} -ignite 199v, 200)
- pobigni, pobignite, pobignut** v. **pobići*
- pod** prij. (s I) (2 – 196v /2x/)
- podložiti** pf. *podvrći, pokoriti* (1; gl. prid. pas. N^{mn} sr. r. -žena 196)
- poginuti** pf. *nestati, iščeznuti* (1; prez. 3^{jd} /umj. 3^{mn}/ -et /crsl./ 194)
- pogubljenje** n gl. im. od pogubiti; *uništenje, zator* (1; D /umj. G/ -u 199v)
- pohvaliti se** pf. (1; prez. 3^{jd} -it se /crsl./ 195v)
- pokazati** pf. – sv. **pokazati svidočastvo** *posvjedočiti* (2; aor. 3^{jd} -Ø 193, 197v) – usp. i *svidočastvo*
- pokropljenje** n gl. im. od pokropiti; *isto što okropljenje* (1; N 199v)
- položenje*** n gl. im. od položiti 'staviti, metnuti'; *čin polaganja* (1; I -em 198)
- pomilovati** pf. *smilovati se čemu* (1; prez. 2^{jd} -luješ 196)
- pomisliti** pf. (1; gl. pril. sad. /umj. gl. pril. pr./ -leći 197v)
- pomoliti se** pf. *obratiti se molitvom Bogu* (3; imper. 1^{mn} -im se /crsl./ 194v, 195, 200v)
- poraziti*** pf. *svladati, nadvladati* (3; inf. 198, gl. prid. pas. -ažen 197v, ž. r. -ažena 197)
- poslati** pf. (3; inf. 198, aor. 3^{jd} -Ø 193, imper. 2^{id} pošli 196)
- poslužiti** pf. *uslužiti* (1; aor. 3^{jd} -Ø 196v)
- postaviti*** pf. **1.** *staviti nekuda* (1; aor. 2^{jd} -Ø 196v); **2.** *učiniti, načiniti* (1; inf. 199v)
- postavljenje** n gl. im. od postaviti 2.; *stvorenje, ustrojstvo* (1; L -i 195v)
- posvećenje** n gl. im. od posvetiti; *blagoslov* (1; A^{mn} -a 199v)
- posvećivati** impf. *blagoslivljati* (2; prez. 1^{jd} -ćuju 195v, gl. pril. sad. -ćujući 198v)
- posvetiti (se)** pf. (6; inf. 194, aor. 3^{jd} -Ø se 200v, gl. prid. pas. N ž. r. -ećena 196, 197, 200v, N^{mn} m. r. -ećeni 195)
- pošli** v. *poslati*
- poštenje** n *slava* (1; N 196v)
- *potajati³⁰** pf. *zanimjati, poreći* (1; prez. 2^{id} -jiš 197)
- potopiti** pf. *utopiti* (1; gl. prid. pas. N^{mn} m. r. -pļeni 198v)

³⁰ Natuknica *potajati* nije sigurna. Prema prez. -im, -iš inf. može biti *potajati* i *potajiti*. – V. AR XI, 104-106, s.v. *potajati* i *potajiti*; XVIII, 6-8, s.v. 1. *tajati* i 10-12, s.v. *tajiti*.

- potriban** prid. *potreban, neophodan* (1; N ž. r. -*bn*a 194)
- pozvanje** n gl. *im. od pozvati; zaziv* (1; I -*em* 200) — usp. *zvanje 1.*
- prav** prid. *onakav kakav treba biti* (1; N^{mn} ž. r. -*e* 194v)
- pravavno*** pril. *pravedno (bogoљubno, poboљno?)* (1 — 196)
- pravo*** pril. *istinito* (1 — 196)
- pribivati** impf. *boraviti* (3; prez. 3^{jd} -*at* /crsl./ 200, gl. pril. sad. -*ajući* 193, gl. prid. akt. mn. m. r. -*li* 198v)
- prid** prij. (s I) *pred* (1 — 194v)
- pridet, pridi** v. *priiti*
- prihajati** impf. *dolaziti* (1; gl. pril. sad. -*ajući* 193) — usp. *prihoditi*
- prihoditi** impf. *isto što prihajati* (1; gl. pril. sad. -*deći* 193)
- prijati** pf. *uzeti, upotrijebiti* (?) (1; inf. 194)
- prileљno** pril. *ponizno, usrdno* (1 — 194)
- *priloљenje*** n *odanost, predanost* (?) (1; G-a 196v)
- primiti** pf. *dobiti, polučiti; sv. primiti svršenje ispuniti se, izvršiti se* (2; prez. 2^{jd} -*et* /crsl./ 195v, 199v) — usp. i *svršenje*
- pristajati** impf. *prestajati* (1; prez. 3^{mn} -*aju* 198v)
- prišastan** prid. *koji ima doći, budući; u mn. sr. r. u im. up. prišastna ono što će se zbiti u budućnosti* (1; N^{mn} sr. r. -*tna* 194v)
- priti** pf. *doći* (6; inf. 194, 195, 200, prez. 3^{jd} *pridet* /crsl./ 195v, 197v, imper. 2^{jd} *pridi* 200v)
- pritisnuti** pf. *nadvladati, obuzeti (o bolesti)* (1; prez. /=fut./ 3^{jd} -*net* /crsl./ 194v)
- probiti** pf. *proboraviti* (1; prez. 3^{jd} -*budet* /crsl./ 195v)
- prognanje** n gl. *im. od prognati; progona, izgon* (2; A = N 195v, 199)
- prognati** pf. *odagnati, izagnati, protjerati* (2; prez. 2^{jd} *proreneš* 198, imper. 3^{mn} /pas./ *prorenite se* 196v)
- proreneš, prorenite** v. *prognati*
- prorok** m (1; L -*u* 195)
- *prozriti*** pf. *poznata značenja gl. prozreti 'progledati'; 'predvidjeti'; 'uvidjeti', 'razabrati' ne odgovaraju smislu; u upotrijebljenom kontekstu znači 'oskrbiti čime, (po)dati, pružiti'*³¹ (1; imper. 3^{jd} -*i* 199v)
- ptica** f (1; I^{mn} -*ami* 197)
- puk** v. *plk/puk*
- pustińa** f (1; L -*i* 198)
- rab** m (crsl.) *rob; pren. sluga Boљji, vjernik* (2; D -*u* 197v, G^{mn} - \emptyset 195v) — usp. i *sluga*

³¹ Usp. AR XII, 470-471, s.v. *pròvidjeti* pod e. "u značenju *oskrbiti* pod c.", a tamo (AR IX, 208, s.v. *oskrbiti*): "skrbeći za koga pribaviti mu, što mu treba"; *providjeti* u navedenom značenju očito je prevedenica lat. *provideo*, a u našem je slučaju gl. *viděti* zamijenjen sa *zrěti*.

račiti impf. *htjeti, dostojati se, blagoizvoljeti* (7; prez. 2^{jd} *-iši /crsl./* 194, 198v, imper. 2^{jd} *-i* 193v, 198, gl. prid. akt. m. r. *-l* 194 /2x/, 198)

Rafael m *ime anđela* (1; G *-a* 198)

Ragvelov prid. *koji pripada Ragvelu (bibl. osobno ime)* (1; D m. r. *-u* 198)

razbojan prid. *koji donosi nesreću, poraz, porazan, nemio*³² (1; G m. r. *-jnoga* 199v)

razčiniti³³ pf. *uništiti, razoriti* (1; gl. prid. pas. N^{mn} m. r. *-iñeni* 198v)

razumiti pf. *razumjeti, shvatiti* (1; inf. 197v)

reći pf. (3; aor. 3^{jd} *reče* 193, 195, gl. prid. akt. m. r. *rekal* 199v)

red m *skup, niz onoga što stoji jedno pored drugoga ili jedno iza drugoga* (1; N^{mn} *-i* 197)

rekal v. *reći*

rič f 1. *riječ* (2; I *-ju* 193v, 196); 2. *kletva, zavjera* (?) (1; A^{mn} *-i* 198)

rod m *narod, ljudstvo*; samo u sv. **človičaski rod** u istom značenju (1; D *-u* 199v)

ruka f (1; L^{mn} *-ah* 195v)

rvaña f *napast* (1; G *-e* 200) — v. *napast*

s prij. (s I) (5 — 196, 196v, 198, 199v, 200)

sa zamj. *ovaj* (2; G ž. r. *se* 195v, A ž. r. *su* 194) — usp. *ov*

Sabaot m (2; N 197, 198v)

sada pril. (1 — 200)

samo vez. u slož. pril. **ne samo** i u korelaciji s **nego** (1 — 196v) — usp. i *ne*

1. *se v. sebe*

2. *se v. sa*

sebe zamj. (19; A *sebe* 195v, *se* /samo uz glagole/ 18x)

sedam br. (1; L *sedmih* 196v)

serafin m (1; N /umj. N^{mn}/ 198v) — usp. i *kerubin*

sijati impf. (1; gl. prid. pas. L^{mn} *-anih* 197v)

sila f *snaga, moć* (1; N^{mn} *-i* 194)

sin m (9; N 193, 197, GA *-a* 194v, 195, 199, L *-u* 194, I *-om* 196, 200, A^{mn} = G^{mn} *-ov* 193v) — usp. i *Sin*

Sin m *sin Božji* (5; G *-a* 194v /2x/, 196, 198, 200v) — usp. i *sin*

skoreñenje n gl. *im. od skoreniti 'iskorijeniti'; iskorjenuće, zator* (1; A = N 199)

skupiti se pf. *sabrati se na jedno mjesto* (1; imper. 2^{mn} *-ite se* 199)

skupljenje n gl. *im. od skupiti; skup, družba* (1; N 199)

sladak prid. (1; N ž. r. *slatka* 197)

slava f (1; G *-e* 198v)

sluga m *onaj koji služi komu, službenik; pren. sluga Božji, vjernik* (5; G *-e* 195v, A *-u* 197v, G^{mn} *-Ø* 193v, 194, 200) — usp. i *rab*

³² AR XIII, 473, adekvatan primjer iz ZL donosi pod značenjem 'razbojnički'.

³³ Graf. *raçcigneni* u ranijim čitanjima pogr. transkribirana: *raščinieni*.

- služabnica** f *ona koja služi komu, službenica; pren. službenica Božja, vjernica* (3; G^{mn} -Ø 193v, 194, 200)
- služiti** impf. *biti, stajati na službu* (1; prez. 3^{id} -it /crsl./ 199v) — usp. i *združiti*
- *službiti se***³⁴ pf. *združiti se* (1; prez. /= fut./ 3^{id} -it se /crsl./ 199v) — usp. i *združiti*
- smišanje** n gl. im. od *smišati* 'izmiješati'; *izmiješanost* (1; N 194v)
- smrt** f (1; G -i 195)
- sol** f (9; NA 194, 195, 198v, GDV -i 194, 194v /2x/, 195v, 198v, I -ju 195)
- spasenje** n gl. im. od *spasiti*; *spas* (3; NA 196v, 199v, G -a 199)
- spasitelj** m (2; A -a 196, L -u 200)
- spasiteljno** pril. *spasonosno* (1 – 196)
- spovidanje** n gl. im. od *spovidati* 'ispovijedati vjeru'; *ispovijedanje vjere* (1, A = N 195v)
- spuditi** pf. *istjerati* (2; inf. 194, prez. /= fut./ 2^{id} -iši /crsl./ 194v) — usp. i *zapuditi*
- srce** n (2; N 195, G -a 197v)
- stan** m *kuća, dom, prebivalište* (5; DL -u 198 /2x/, L^{mn} -ih 199v, 200, D^{mn} -om 198) — usp. *stanje*
- stanje** n gl. im. od *stati* 'boraviti, prebivati, stanovati'; isto što *stan* (1; A 196v)
- stojeći** prid. (ptc. prez.) u im. up. *onaj koji gdje stanuje, prebiva, stanovnik* (1; D^{mn} -im 198)
- strana** f *kraj, zemlja, država* (1; L -i 193v)
- studenac** m (1; A^{mn} -nce 193v) — usp. *studenak*
- studenak** m *studenac, izvor, kladenac* (1; A 197v) — usp. *studenac*
- stvar** f *ono što je stvarno, što se može ljudskim osjetilima zapaziti; samo uz atr. vsaka* (2; N 194, D -i 195v)
- stvorenje** n gl. im. od *stvoriti*; **1.** *dogadaj ili čin stvaranja* (7; NAV 193, 194v, 195v, 198v, 199v, G -a 196, 199v); **2.** *ono što je stvoreno, rezultat stvaranja* (2; G -a 193, L -i 197v)
- stvoritelj** m (2; A -a 196, V -u 195)
- stvoriti** pf. (4; inf. 194, gl. prid. akt. m. r. -l 197, gl. prid. pas. N ž. r. -rena 196v, N^{mn} sr. r. -rena 196)
- su** v. sa
- sudac** m (1; A *sudca* 199)
- suditi** impf. (2; inf. 194, 195)
- suprotiv** pril. *protiv, nasuprot* (3 – 193, 194, 196v)
- suprotivan** prid. *protivan, neprijateljski* (1; N ž. r. -vna 199)
- suprotivščina** f *protivljenje, otpor, neprijateljstvo* (1; G -e 199)
- sut** v. *biti*
- *sužanje*** n *nejasno značenje; možda 'sužanjstvo'*³⁵ (1; G -a 197)

³⁴ Graf. *sglužbitse* u ranijim je čitanjima pročitana kao: *zljubit se*, pa je tako i u konkordancijama – v. D. Malić, o. c. u bilj. 4, 18, i o. c. u bilj. 5.

³⁵ Graf. s prethodnim veznikom: *ifusanya*. Tako i u ZL. U BL (i u ostalim uspoređivanim tekstovi-

- svet** prid. (21; N m. r. 198v /3x/, G m. r. -a /samo u sv. *Duha Sveta*/, 194v /2x/, 195v, 196, 200, 200v /2x/ AV = N m. r. -i 193, 196, 198v, I m. r. -im 193 /2x/, NV sr. r. -o 195v, 196v, 197v, G sr. r. -oga 200, 200v, N ž. r. -a 199v) — za sv. usp. *Duh, Trojstvo*
- svezati** pf. (1; gl. prid. akt. m. r. -l 198)
- svidočastvo** n *svjedočanstvo, iskaz svjedoka* (1; A = N 193) — usp. **svidoča* — za sv. usp. *pokazati*
- ***svidoča*** f *isto što svidočastvo* (1, A -u 196v)
- svidokovati** impf. *svjedočiti* (1; prez. 1^{jd} -*kuju* 193)
- svit** m *svijet, zemlja i sve što je na njoj*; samo uz atr. **vas** (3; NA 194, 195, 200v)
- svoj** zamj. (5; I ž. r. -u 196v, -om 193v /2x/, I^{dv} ž. r. -ima 193v, I^{mn} sr. r. -imi 195)
- svrh** prij. (s G) *iznad, ponad* (3 — 193, 196, 196v) — usp. *svrhu/zvrhu*
- svrhu/zvrhu** prij. (s G) *isto što svrh* (8/2 — 193 /2x/, 193v, 196 /3x/, 199v, 200v/193, 196v)
- svršen** prid. (postanjem gl. prid. pas. od *svršiti*) *savršen, potpun* (1; N sr. r. -o 200)
- svršenje** n *gl. im. od svršiti; ispunjenje, izvršenje* (1; A = N 199v) — za sv. usp. *primiti*
- ***tajna*** f *otajstvo, misterij* (1; I^{mn} -ami 196v)
- taki** prid. *takav* (1; I m. r. -im 198) — za sv. usp. *zakon*
- ***takije**³⁶ pril. *isto što takoje* (1 — 198v)
- tako** pril. (2 — 193v, 198)
- takoje** pril. *također* (2 — 198, 199) — usp. **takije*
- tamnost*** f *tama, tmina; pren. opačina, zloća, zloba, pakost* (1; A = N 197)
- te, tebe, tebi** v. *ti*
- tečenje*** n *gl. im. od teći 'stjecati'; pren. postignuće (?)* (1; N 199)
- telesam, telesi** v. *telo*
- telo** n *tijelo* (2; D^{mn} *telesam* 196v, I^{mn} *telesi* 195)
- ti** zamj. (44; V = N 196v /4x/, GA *tebe* 193v /2x/, 195, 196 /2x/, 196v /3x/, DL *tebi* 193v /2x/, 196v, 197, A *te* 25x, I *tobom* 196, 200, 200v) — usp. i *vi*
- tobom** v. *ti*
- trepetanje** n *gl. im. od trepetati 'drhtati'; trepet, drhat*³⁷ (1; G -a 197)
- trikrat** pril. *triput* (1 — 200v)

ma) sasvim drugačiji prijevod: *Zaklinam tebe glasom groma svitlosti strašne Kralja Nebeskoga* (98b/189). Ni u jednom tekstu nema ništa što bi upućivalo na usuznjenost Nebeskoga Kralja (Isusa). Najvjerojatnije krivo prepisano iz predložka, u kojem je moralo pisati *ifjuanya* (= *i siva-nja*).

³⁶ Oblik je mogao nastati pogr. prepisivanjem iz glagoljičkog predložka: zamjenom glag. slova *i i o*, koja su vrlo slična. Takvih zamjena ima i u drugim hrvatskim latiničkim tekstovima 14. st. — V. D. Malić, o. c. u bilj. 7.

³⁷ Isto i u ZL. Usp. i bilj. uz **sužanje*.

Trojstvo n — samo u sv. *Sveto Trojstvo* (1; G *Svetoga Trojstva* 200v) — usp. i *svet trusac* m *potres, trešnja, grmljavina* (postanjem dem. od *trus*) (1; G^{mn} -sci 197)

tudije/tudje* pril. *odmah, u taj čas, u tili čas*³⁸ (4/1 — 197v, 198 /2x/, 198v/197)

tudje v. *tudije/tudje*

tvar f (1; D -i 193)

tvoga v. *tvoj*

tvoj zamj. (25; N m. r. 196, G m. i sr. r. *tvoga* 194v, 195v, 197v, 198, 200, D m. r. *tvomu* 198, L m. r. *tvom* 194, 194v, I m. r. -im 194, 196, 200, NA sr. r. -e 195v /3x/, 198, 199v, G ž. r. -e 194, 198v, I ž. r. -om 194v, A^{mn} = N^{mn} ž. r. -e 194, G^{mn} -ih 193v, 194v, 195v, 200)

tvom, tvomu v. *tvoj*

1. u prij. (s G) (1 — 197v)

2. u v. *v/va/2. u*

učiniti* pf. 1. *stvoriti, napraviti* (4; inf. 194, prez. 2^{jd} -iši /crsl./ 194v, gl. prid. akt. m. r. -l 199, gl. prid. pas. N ž. r. *učinena* 197); 2. *začiniti* (1; gl. prid. pas. N sr. r. *učineno* 195)

umiljenije n gl. *im. od umiliti se; poniznost, pokornost, krotkost, poslušnost* (1; G -a 197)

umivenje n gl. *im. od umiti; umivenost* (1; N 199)

upućenje* n gl. *im. od upuniti 'ispuniti'; ispunjenje* (1; G -a 199v) — usp. *ispunjenje*

uslišati pf. *uslišiti, odazvati se molbi* (2; inf. 198v, gl. prid. akt. m. r. -l 197v) — usp. *uslišiti*

uslišiti pf. *isto što uslišati* (1; prez. /u zav. reč./ 2^{jd} -iš 196)

usta n pl. (1; I -i 195)

uzdavati impf. *davati, odavati* (1; prez. 1^{mn} -ajemo 196)

v/va/2. u prij. (s A i L) *u* (14/32/5 — 193, 193v /6x/, 195v /3x/, 197, 197v /3x/ // 32x // 194, 194v, 195, 196, 198³⁹)

va v. *v/va/u*

vapiti impf. *jaukati, zazivati, zazivajući moliti* (1; gl. pril. sad. *vapjuć* 198v)

vas zamj. *sav* (30; N m. r. 194, 195, 200v, N sr. r. *vse* 197, 199 /2x/, G sr. r. *vse-ga* 193, 200, N ž. r. *usa* 199, A ž. r. *usu* 197, N^{mn} m. r. *usi* 196v /2x/, 197, 200v, A^{mn} m. r. *vse* 194v, 195, 196, A^{mn} sr. r. *usa* 194v, 196, 197, 197v, 199, NAV^{mn} ž. r. *vse* 195v, 198, 199 /2x/, 199v /2x/, G^{mn} *usih* 199 /2x/, D^{mn} *usim* 196v) — za sv. usp. *družba, vek/vik*

vaš zamj. (1; N sr. r. -e 195)

³⁸ Riječ se zapravo upotrebljava više kao prilog za pojačavanje, koji ne odgovara u potpunosti navedenim značenjima.

³⁹ Brojčani podaci za likove *v* i *u* nisu sasvim sigurni zbog grafije.

vazda pril. *uvijek* (1 – 196)

vazdi pril. *svugdje* (1 – 196)

vek/vik m *vijek, uječnost, beskonačnost*; samo u sv. **va vse veki vek, va vse vik vek, va vse viki vikom, va vek vikova zauvijek** (4/4; A = N 194, G^{mn} -Ø 194v, 195, A^{mn} -i 194v/G^{mn} -ova 194, A^{mn} = G^{mn} -Ø 195, -i 196, D^{mn} -om 196)

veličastvo n *svetost, uzvišenost (o Bogu)* (3; N 193, 195v, G -a 194)

velik prid. (2; I m. r. -im 198v, A = N sr. r. -a 199v) – usp. *nemal*

veran prid. *vjeran*; mn. *verni* u im. up. *vjernici* (1; L^{mn} -ih 199v)

veselje n (1; A = N 196v)

vi zamj. (1; N 195) – usp. i *ti*

vičan prid. *uječan* (1; V -i 198) – usp. *vični*

vični prid. *isto što vičan* (3; V m. r. = N 194, 198v, A sr. r. = N -e 196v)

viditi impf. *vidjeti* (3; prez. 2^{id} -iš 193, aor. 1^{jd} -h 193 /2x/)

vik v. *vek/vik*

vino n (1; A = N 193v)

visina f *nebo, nebesa* (1; L -i 198v)

visokoživući⁴⁰ prid. (postanjem slož. pril. i ptc. prez.) u im. up. *onaj koji dobro, plemenito, uzvišeno živi, koji živi u vjeri* (1; D^{mn} -im 195v)

višni prid. *nebeski (o Bogu, Isukrstu)* (2; G m. r. -ega 196 /2x/)

vitar m *vjetar* (1; I^{mn} *vitri* 196v)

***vnog** prid. *mnogi* (2; G^{mn} *vnozih* 193, I^{mn} *vnogimi* 199v)

voda f (28; N 195v, 196v, 198, G -e 193, 194, 194v, 195v /3x/, 196, 198, 199v, 200, A -u 193, 195, 195v, 198 /3x/, 198v /2x/, V -o 194v, 196v, I -om 199v, 200v, G^{mn} -Ø 193 /2x/, A^{mn} = N^{mn} -e 195)

voden prid. *koji je pun vode* (1; I^{mn} -imi 196v)

vom v. *ov*

vrag m *đavao*⁴¹ (1; G^{mn} -ov 199v)

vragolija* f *čarolija, đavolstvo, nevaljalstvo, pakost, zloba*⁴² (1; L^{mn} -ah 199) – usp. i *zloba*

vragoljski prid. *koji se odnosi na vragove, paklenski, đavoljski* (1; I sr. r. -im 197)

vrime n *vrijeme, doba* (2; A = N 193, G -mena 199v)

vasa v. *vas*

1. vsaki zamj. *svaki* (10; N m. r. 193v, 198v, D m. r. -omu 194, N ž. r. -a 194, G ž. r. -e 195, 199, 200, D ž. r. -oj 193, 195v, N^{mn} ž. r. -e 193v) – usp. i *1. ki*

2. vsaki zamj. *svatko* (2; N 195, L -om 195v) – usp. i *2. ki*

⁴⁰ U ranijim čitanjima dvije riječi: *visoko živući* (kao u orig.), ali očito se radi o jednom pojmu. V. usporednice iz drugih tekstova u odjeljku 3.

⁴¹ Kontekst dopušta i prvotno znač. 'neprijatelj koji ubija' – usp bilj. 56.

⁴² U LP potvrđeno je stsl. znač. 'nequitiae', tj. 'pakost, zloba'. Naš kontekst ne isključuje to značenje.

use, vsega v. *vas*

vsemog prid. *svemoguć, svemoćan* (5; V m. r. -i 194, 197v /2x/, 198, 198v) –
usp. *vsemoguć*

vsemoguć prid. *isto što vsemog* (4; G m. r. -ega 195, 197, 200v, I m. r. -im 199)
usi, vsih, vsim v. *vas*

z v. *iz/z*

za prij. (s G) (1 – 196v)

zadranje⁴³ n *poticaj, podbadanje*⁴⁴ (1; I^{mn} -em 197)

zadrati⁴⁵ pf. *potaknuti, podbosti* (1; gl. prid. pas. G^{mn} -nih 197)

zagnanje n gl. *im. od zagnati; izgon, progon* (1; N 195v)

zagnati pf. *izagnati, prognati, protjerati* (1; gl. prid. pas. m. r. -n 195v) – usp.
zapuditi

zagrmiti pf. (1; aor. 3^{jd} -Ø 193)

zajati* pf. *dati, pružiti* (1; prez. /= fut./ 2^{jd} *zajmeš* 194v)

zajedno pril. (1 – 194v)

zajmeš v. *zajati*

zaklinati impf. *zaklinjati* (15; prez. 1^{jd} -am 193, 193v /5x/, 194v /2x/, 196v, 197
/4x/, 198v, 199)

zakon* m **1.** *uredba, naredba* (2; L^{mn} -ih 196v, I^{mn} -i 199v); **2.** *način*; samo u
sv. **takim zakonom** *na taj način* (1; I -om 198) – usp. i *taki*

zal prid. *zao* (4; G m. r. -oga 198v, I m. r. -im 197v, D ž. r. -oj 193, G^{mn} -ih 200)
– za sv. usp. *duh* 3.

zapovid f *zapovijed* (1; A^{mn} = N^{mn} -i 194v)

zapovidan prid. *zapovjedan, zapovijeden* (1; I m. r. -dnim 197) – za sv. usp.
drivo

zapovidati impf. *prema zapoviditi; zapovijedati* (3; aor. 3^{jd} -Ø 196v, 197, 198)

zapoviditi pf. *zapovjediti* (3; aor. 3^{jd} -Ø 193v, 195, 198)

zapuditi pf. *isto što zagnati* (3; prez. 2^{jd} /u zav. reč./ -iš 197, imper. 2^{jd} /pas./ -ite
se 1, gl. prid. pas. N m. r. *zapujen* 195v) – usp. i *spuditi*

zapujen v. *zapuditi*

zaštititelj m *zaštitnik* (1; V -u 195v)

zato pril. (1 – 196v)

zazvati pf. (1; gl. prid. pas. G^{mn} -nih 197)

zdrav prid. (1; N m. r. 197v)

⁴³ Graf. I^{jd} *čadiägnym* (i bez točke i titla mogu biti kratica za r). U ZL je: *zaklinanjem*. – Usp. bilj. 45.

⁴⁴ AR XXI, 812, s. v. *zadrane* veli da je iz ruskoga rječnika i upućuje na *zador*; 792, s. v. *zador* ima: *zadranje, greben*, a u potpodjeli: a) *poticaj, druženje* (?! – ujer. *draženje*), *podbadanje*; b) *napadaj*; c) *podmorski greben*.

⁴⁵ Graf. A^{mn} gl. prid. pas. *čadianich* (i bez točke kao kratica za r). U ZL je: *zaklinanich*. – Usp. bilj. 43.

- zdravje/zdravije** n *zdravlje* (3/1; N -je 195, 197v, -ije 200, G -ja 194v)
združiti pf. (1; gl. prid. pas. N m. r. -žen 195v) — usp. i *sľubiti se*
zdržanje* n. gl. im. od *zdržati* 'sadržati'; *ono što nešto sadrži, spoj, sastav* (?)
(2; L -i 195v, 199v)
zemaľski prid. (1; N m. r. 196)
zemļa f (6; N 198v, G -e 195, 196v, A -u 199, L -i 196v, I -om 196v)
zgaňanje n gl. im. od *zganjati* 'istjerivati, proganjati'; *istjerivanje, proganjanje*
(1; D -u 199v)
zgora pril. *odozgo* (1 — 196)
zlamenovati se impf. *obilježavati se znamenom; pren. križati se* (1; gl. pril. sad. -*nujući se* 194v)
zlaminja/zlaminije n *znamen, znamenje, znak* (3/1; L -ju 194v /2x/, I -jem 193v, -ijem 193v)
zlo n (1; G *zla* 200)
zloba f *zloća, pakost, opačina* (2; G -e 199v, N^{mn} -e 199v) — usp. i *vrugolija*
zlovolnik m *onaj koji je zle volje, pakosnik* (1; N^{mn} -ici 196v)
zmija f (1; I^{mn} -ami 197)
1. znati impf. (1; prez. 3^{jd} *zna* 196)
2. znati*⁴⁶ pf. *poznati, prepoznati* (1; aor. 1^{jd} -h 193)
zovu v. *zvati*
zvanje n gl. im. od *zvati*; **1.** *zaziv* (1; L -u 199) — usp. *pozvanje*; **2.** *zazivanje* (1; D -u 199v)
zvati impf. *zazivati* (2; prez. 1^{jd} *zovu* 196v, gl. prid. pas. A sr. r. *zvano* 195v)
zvrhu v. *svrhu/zvrhu*
žajan prid. *žedan* (1; A = G m. r. *žajna* 197v)
želeći prid. (ptc. prez.) u im. up. *onaj koji želi, onaj koji je željan* (1; D^{mn} -im 194v)
želinje n gl. im. od *želiti* 'željeti'; *želja* (1; A^{mn} -a 197v)
živ prid. (4; G m. r. -oga 197 /2x/, 199, I m. r. -im 193)
***živsti** impf. *živjeti* (5; prez. 2^{jd} -eš 194v, 3^{jd} -et /crsl./ 194, 196, 200, 200v)

⁴⁶ AR XVIII, 54, s. v. *znati* ima samo impf.; pf. je od *vzrivznati* (V. AR XX, 382, s. v. *uznati* ima značenje 'doznati, saznati, poznati'). U zadarskom književnojezičnom krugu često je gubljenje suglasnika *v* u prefiksu *vz-* < *vřz-*.

3. Građa za tekstološku diskusiju s usporednim tekstovima iz ZL, BL, HM, PM, Pist. i Rit.

3.1. Riječi kojima značenje ili lik u Rječniku nisu sigurno određeni

*brza – tajna

- KL** ki tebe tajnami i brzami i vodenimi vitri dažjiti zapovida (196v/15)⁴⁷
ZL ki tebe vodenimi i brzimi vitri dažjiti zapovida (105a/85)
BL ki tebe otajnimi vodami i naglimi vitri dažjiti zapovida (98b/189)
HM iže te tainami v<ě>tri dažditi povelī (231b/461)
PM iže te tainimi vetri dažditi p(o)v(e)lě
Pist. koji tebe otajnimi i brže od vitar dažditi zapovidi (279)
Rit. koji te je učinio skrovitimi i barzimi vitri dažditi (413)
[*tajnami i brzami* očito je prepisivačka pogr. umj. *tajnimi i brzimi*]

dobrostanje

- KL** takim zakonom dobrostanja [A = G] stanom našim darovati hotij (198/17)
ZLtolikim zakonom dobrostanja hižam našim darovati rači⁴⁸ (106a/86)
BL takovimje darom pomozī hižu ovu (99a/190)
HM tim'je obrazomъ umomъ n(a)šimъ dati spodobiši (231d/462)
PM Těmžde obrazomъ umovъ n(a)šihъ dati spodobiši (417a)
Pist. takovo dobro i našim kućam darovati dostojaj se (280)
Rit. dostoj se podobno dobročinstvo kućam našim darovati (416)

hrastije

- KL** ...da budeš posvećena... ali u hiži, ali u hrastija, a u mestih sijanih... (197v/16)
ZL ... ali u hiži, ali u trsjah, ali u sijanih mestih (105b/85)
BL ... ali u hižu, ali u vinogradih, ali u polih sijanih (99a/190)
HM ... ašće u domu ili va vinogradih' ili v kih ļubo městihъ (231c/462)
PM ... ili v domu ili va vinogradih ili na siēnihъ ili na č(lově)cēhъ

⁴⁷ Prvi broj odnosi se na stranu originala, a drugi na stranu izdanja. U KL obilježava se prva strana lista brojkom, a druga brojkom + v (= verso – kao u konkordancijama – v. bilj. 5); u ZL i BL uz strane se navode slova a i b (kao u citiranim izdanjima); u HM slova uz brojke označavaju stupac na foliji originala, a u PM stupac na strani. Za Pist. i Rit. (reprint) navode se strane originala. Za KL, ZL, Rit. i Pist. transkripcija je moja. Za BL zadržala sam Maretićevu transkripciju iz Dje-la JAZU, knj. V, uz nužne izmjene. HM i PM donose se u transliteraciji: HM po navedenom izdanju, a PM po čitanju mr. Ivane Mulc iz Staroslavenskog zavoda HFI.

⁴⁸ U Rešetara transliterirano: *racis!*

Pist. ... ali u kućah, ali u vinogradih, ali u poljih, ali u dobitku... (279)

Rit. ... ili po kućah, ili po vinogradih, ... ili po řivah posijanih (413)

inkantanje – vragořski, zadržati, zadržanje

KL Zaklinam te ... da zapudiš vsu tamnost, vsi djavli i vse inkantanje djavlovo i duhov nećistih, ali zadržanih, ali zazvanih, ali vragořskim zadržanjem, ale po inkantanju, mudrostju, ali pticami, ali zmijami (197/15)

ZL ... da zapudiš vsu tamnost, vsi djavli i vse inkantanje djavlovo i duhov nećistih, ali zakľinanih, ali zazvanih, ali vragořskim zakľinanjem, ali ki perinkantivaju mudrostju (105a/85)

BL ... da neka odreneš vsaku tamnost, vsaku hudobu, vsako stvorenje nepodobno duhov nećistih, ali bludnih, ali onih ki ubijaju, ali po uzazvanju velikoga zaklinanja djavalskoga, ali drakunov i vsakih ptic i zmij otrove (98b/189)

HM ... da otreneši vsakoe osęnenie dęmunscoe i vsaku setenu i zledь d(u)ha lukavago ot nosećihь ili bledućihь ili prizivajućihь vlh'v'noju nakazaniju ili drakunovь i vsihь zmi(evь) (231c/462)

PM ... da ... otrineši vsako osęnenie i vsaku setenu i vsako řetanie d'ęvle d(u)ha nećistago. Ot negože otnosećihь ili bludećihь ili prizivajućihь vlhvenago nakazanię ili drakunovь i vsehь zmiev' (416b)

Pist. ... da odagneš svaku osin, sve popadaoce protivnikov, svake hitrosti dijavla, ali duhov nećistih, ali silomorećih, ali bludećih, ali od zazivanja dijavaoskoga, ali vilenikov ćarih, ali zmajev ... (279)

Rit. ... nego progoni vsaku sinu, vse ćete suprotivnika, vse podhibnosti djavalske, ili duhova nećistih, ili vilenika, ili vukodlaka, ili vilenica, ili vukodlaćica, od zmaja, drakuna, i svih letućih, ili pepeľuha ... ili zmija (413)

istrepetati

KL I prid moćju tvojom istrepećut vsa priřastna, fantazme djavlove izbojet se po zlamnju križa + tvoga sina (194v/12)

ZL I pred moćju tvojom istrepećut vsaka priřastna... (103a/84)

HM ... da vse zlobi i lasti d'ęvle da skrušet' se zn(a)m(e)niemь križa tvoego (230d/460)

PM I lasti skrušet se svakoga řetanię d'ęvlska zn(a)m(e)niemь + križa tvoego (415a)

Pist. ... da zastraři ćare, blazni da usprenu po zlamenju svetoga kri+ža sina tvoga (276)

Rit. pristraři zaćaranja i nakazni pritisne po zlamenju svetoga križa + sina tvoga (407)

***magljenje**

- KL** da budeši ... na skoreñenje duhov nečistih i takoje vse družbe dijavlove i vsih obrazov dijavljih i himbe i magljenjih i vsake suprotivščine božastvenoga spasenja (199/18)
- ZL**i vsih obrazov i himbe djavlove i munje i vse suprotivščine božastvenoga spasenja (106b/86)
- BL** ... i vsake prilike i pritnje misli hudobne na razsutje da jim bude i vsake suprotivščine človičjega spasenja (99b/190)
- HM** da pobeždenb d'ěvl' o[t]idetb, i pričeniê zraka ego da siê prirečenaê voda budi pomočb (231d-232a/462-463)
- PM** ... i vsěhb obrazb ego. I přečeniê zraka setennago i ot pogubleniê mlnenago i vsakogo napadaniê č(lověčb)sk(a)go... (417b)
- Pist.** da ... ima oblast na izagnanje nečistih, i prikojašljivih (?) duhov, i svakoga hudobnoga dijavla, i sve prilike i pritñe satonske (281)
- Rit.** da uzima vlast za prognati nakaznike hudobe, i vsakoga nepodobnoga djavla, i sve prilike i pritñe sotonske (418)

odlučiti se

- KL** da vsaki duh nečisti i vsake fanta//zme djabolove po ove vode okropljenjem poginet i odlučet se (193v-194/11)
- ZL** djavlove po ove vode okropljenjem pobignut i razdilet se (102b/83)
- HM** da vsako šetanie dēmun'skoe učuv'se otbignutb i otlučet' se (230c/460)
- PM** ... otbēgnēt b i otlučit se vsakb duhb zali (414b)
- Pist.** ... i da se razluče od onoga mista (275)
- Rit.** da svaki nečisti duh, ili nasrtanje sotonsko razluče se od tebe, stvoro vode (406)

položenje

- KL** I ki vodu gorku s položenjem driva osladi (198/16)
- ZL** vkladjenjem(106a/86)
- BL**postavivši drivo osladi (99a/190)
- HM** ... i v' vodu drěvo vloži <i> osladi ju (231d/462)
- PM** ... va vodu gorku vloži drěvo i osladi ju (417a)
- Pist.** ... koji vodu gorku postavivši drvo osladio jesi (280)
- Rit.** ... koji si vodu, postavivši u nju drvo, osladio (414)

poraziti

- KL** ... i ki rabu tvomu Mojzesu u pustinji kami poraziti zapovidi (198/16)
ZL [isto] (106a/85)
BL ... ki sluzi tvomu Mojzesu u pustińi kami poraziti i iz ńega vodom puk i dobitak napojiti zapovidi (99a/190)
HM Ki rabomь tvoimь moisěemь kamenь v pustini prorazi i teći vodi is kamene žeinimь ľud(e)mь (231c-d/462)
PM ... v pustini kamenь prorazi i ot nego vodu izvede žainimь ľudemь
Pist. ... koji sluzi tvomu Mojsiju u pustoši pustińe kamen udariti i od ńega vodu izvesti i puk napojiti zapovidio si (279)
Rit. ... koji si sluzi tvomu Mojzesu u pustińi naredio govoriti stini i iz ńe vodu izvesti (414)
- KL** Zaklinam te drivom zapovidnim iz koga poražena tudje slatka učinėna jesi (197/15)
ZL Zaklinam te drivom otajstva iz koga poražena tudje... (105a/85)
BL Zaklinam tebe drivom kriposti, kim voda šinuta budući tudje u slatkost se obrnu (98b/189)
HM i drěvomь tainim' porojena bis(i) (231b-c/461-462)
Pist. Zaklinam tebe drvom otajstva, od koga voda udarena, tudje slatka učinėna jest (279)
Rit. Koji si gorku vodu, postavivši u ńu drvo, osladio (414)

postaviti – zdržanje

- KL** Bože, ki na spasenje človičaskomu rodu velika posvećenja vodom [v] zdržanji postaviti rekal jesi (199v/18)
ZL Bože, ki na spasenje človičaskomu narodu velika posvećenja vodom [v] zdržanji postaviti rekal jesi (107a/86)
BL Bože, ki na spasenje ļutskoga naroda najveķša svetilišća u vodenom jedinstvu naredil si (99b/191)
PM [B](ož)e iže k sp(a)seniju č(lověčь)skago roda dari ubo velie taini va vodnihь sastavahь stvorilь esi (418a)
Pist. Bože, koji na spasenje ľudskoga naroda svaka najveća posvetilišća u vodenomu postvu (?) stvorio jesi (281)
Rit. Bože, koji si na spasenje naroda človičanskoga najveće svake (!) sakramente, i sveta skrovstva u sužanstvu od voda satvorio (419)

pravadno – pravo

- KL** U jistinu dostojno i pravadno jest, pravo i spasiteļno (196/14)
ZL [isto] (104v/85)
BL U jistinu pravo i dostojno jest, pravo i spaseno (98b/189)

- HM** V(1) istinu dostoino i prav(1)d(1)no est' pravo i s(1)p(a)sitel'no (138b/275)
PM <V> istinu prav(1)dno est, pravo i sp(a)s(i)t(e)lno (416a)
Pist. U istinu dostojno i pravedno jest, pravo i spasitel'no (278)
Rit. Zaisto dostojno i pravedno jest, pravo i spasitel'no (412)

pravo (196/14) v. *pravadno*

***priloženje – *svidoća**

- KL** vodo, ka na svidoću priloženja stvorena jesi (196v/14)
ZL vodo, ka na svitloće priliku stvorena jesi (104b/85)
BL vodo, ka priliku svitlosti jimaš (98b/189)
HM I paki te prireku vodu obrazu s(vě)tlomu (231b/461)
PM I paki te prireku vodo iže te k₁ obrazu světłomu (416a)
Pist. Opet tebi govoru, vodo, koja svitlosti priliku imaš (279)
Rit. Vodo, koja priliku imaš od svitlosti (412)
[očito se radi o prepisivačkoj pogr. *d* umj. *tl*, možda i iz glag. predložka]

prozriti – zakon

- KL** Bože, ... blizu budi g zvanju našem i činjenja ovoga [A = G] vnogimi zakoni prozri (199v/18)
ZL [isto] (107a/86)
BL ... prikloni se k molitvam našim i istočaju ovomu vodenomu, ko je mnogostrukomu očišćenju, kripost tvoga bla+goslova udahni (99b/191)
PM ... bliz₁ budi prizivaniem₁ našim₁ i tvari sie mnogimi činmi očišćenie tvoee blagoděti vlěi (418a)
Pist. ... pristani dobrostivo k prizvanju našem, i istočaju ovomu vodenomu mnogostrukim očištenjem pripravľenu kripost tvoga očištenja ulij (281)
Rit. ... pristani milostiv na zazivanja naša, i stvori ovoj, mnogima očištenjima pripravnoj, kripost tvoga blagoslova ulij (419)

razbojan

- KL** ...da ne budet ondi duha pogubljenju ni vrimena razbojnoga (199v/19)
ZL pogubljenoga(107a/87)
BL da ne side [zide?] onde duh pomorni ni vitar otrovni (99b/191)
Pist. Da ne sidi ondi duh pomorni, ni vitar betežni (282)
Rit. da ondi ne pristane duh kužni, ni povitarce nezdravo (419)

***sľubiti se**⁴⁹

- KL** ovo jedino pokropljenje sľubiti se u čistoći i obarujet od nečistoće (199v/18)
- ZL** [nedostaje: *u čistoći i*] (107a/87)
- BL** ...da ka godi se... ovom vodom taknu, da pomańka vsaka nečistińa i izbavi se od nenavijenja (99b/191)
- PM** ... da iděže v městěhъ ili na tělesěhъ ili v domehъ věrnihъ ili v vino-graděhъ siě voda razliet se i otklonet se skvrnae i izbavet se ot nečis-toti i ot zledečihъ (418a)
- Pist.** ... da pomańka svaka nečistoća i izbavi se od muke (282)
- Rit.** ... da štogod ... voda ova bude pokropiti, bude bez svake nečistoće i oslobodi se od zledi (419)

***sužanje**⁵⁰

- KL** zaklinam te po devet trusci i sužanja i trepetanja nebeskoga kraļa (197/15)
- ZL** trusi (105a/85)
- BL** Zaklinam tebe glasom groma svitlosti strašne kraļa nebeskoga (98b/189)
- HM** Zaklinaju te 9 grmećimi i bliskaniē i strašnago b(og)a c(ěsa)ra velika-go (231c/462)
- PM** I zaklinaju te drěvom' križa i deveti grmećimi i bliskaniemъ strašna-go i velikago c(ěsa)ra n(e)b(e)skago (416b)
- Pist.** Zaklinam tebe glasom groma sijevajućega, strašnoga, i nebeskoga kraļa (279)

***svidoća** (196v/14) v. *priloženje*

tajna (196v/15) v. **brza*

tamnost

- KL** ... i da zapudiš vsu tamnost, vsi djavli i vse inkantanje djavlovo (197/15)
- ZL** [isto] (105a/85)
- BL** ... da neka odreneš vsaku tamnost, vsāku hudobu, vsako stvorenje nepodobno duhov nečistih (98b/189)

⁴⁹ V. bilj. 34.

⁵⁰ V. bilj. 35.

- HM** ... da otreneši vsakoe osēnenie dēmun'skoe i vsaku setenu i zledb d(u)ha lukavago (231c/462)
- PM** ... na otrineši vsako osēnenie i vsaku setenu i vsako šetanie d'ēvle d(u)ha nečistago (416b)
- Pist.** ... da ne pogrdiš glas umiļenstva moga, nego da odagneš svaku osin, sve popadaoce protivnikov, svake hitrosti dijavla, ali duhov nečistih (279)
- Rit.** ... nego progoni svaku sinu, sve čete suprotivnika, sve podhibnosti djavalske, ili duhova nečistih (413)

tečenje

- KL** Zaklinam te ... da vsa moć suprotivna, i vse skupļenje dijavlovo, i vse tečenje, i vse blazne ņegove iskorenite se (199/18)
- ZL** sablazne dijavlove (106b/86)
- BL** ... da vsaka kripost protivnika, vsaka skupščina djavla, vsako naškočenje hudobe, vsaka misal neprijazna iskoreni se (99b/191)
- HM** ... da vsaka sila supostat'na i vsako voin'stvo d'ēv'le i osēnen'e vražie i napadanie i vsakъ strašni zrakъ ego ot'idetъ i otbignetъ ot tvari sie (232a/463)
- PM** da vsaka sila supostatna i vsač(e)sko voinstvo diēvlsko i vsač(e)sko napadanie vražie i vsaki zrakъ ego otidetъ i otbēgnetъ ot see t(ъ)vari vodnie (418a)
- Pist.** ... da sve kriposti protivnika, sve vojske dijavla, svaka nadskočenja, i sile, i svako prikazanje neprijateļa izkorini se (280)
- Rit.** Zaklinam tebe ... da se izkorine sve vojske vražje, sva nasrtanja i sve nakazni hudobske (417)

tudije/tudje

- KL** Zaklinam te drivom zapovidnim iz koga poražena tudje slatka učinėna jesi (197/15)
- ZL** ... iz koga poražena tudije slatka učinėna jesi (105a/85)
- BL** ... kim voda šinuta budući tudje u slatkost se obrnu (98b/189)
- HM** Zaklinaju te ... drēvomъ tainim' // porojena bis(i) (!) [nešto nedostaje na prijelazu na novu stranu] (231b-c/461-462)
- PM** ... i drēvom' imže voda poražena b(i)si (416b)
- Pist.** ... od koga voda udarena, tudje slatka učinėna jest (279)
- KL** od ke koli nemoći nemoćan budet, tudije sveto zdravje k ņemu da pri-det (197v/16)
- ZL** od ke godi g ņemu (105b/85)

- BL** ...ali u pitju budeš dana človiku nemoćnu onevoļenu, ali zalom sržbom poraženu, tudje da odreneš i istisneš vsaku hudobu, da človik prime snažno svršenje zdravja (99a/190)
- HM** ... ili v pitii dana budet' ot vsakogo izbaviši (!) [nešto nedostaje] da vzmožet' vsak' edro s(ı)p(a)sen' biti (231c/462)
- PM** ... ili v' pitii dajana budeši ot vsakogo napadaniê zlobnago poraže-nih' i izreneš, skoro i otpudiši vsač(e)sko zlobivo da vzmožet' č(lově)k' edro sp(a)sen' biti (417a)
- Pist.** ... tudje istisneš, i izagneš svako hudobno, da može čovik brže zdrav biti (279)
- Rit.** ... časom odreneš ga, i odbiješ svaka hudobna, neka človik hitnije uzmože sahrañen⁵¹ učiniti se (413)
-
- KL** Da tudije kada okropļena budeš u jime tvoje vse blazne djavļe i riči neprijateļ izreneš (198/16)
- ZL** okropļena bude ... vse blazne djavlove ... (106a/86)
- BL** ... ka gdi u jime tvoje bude pokropļena, hudobne udorce neprijateļa da odrene (99a/190)
- HM** ... da idže ot nee izliet' se da vsake zalie vlasti otženut' se (231d/462)
- PM** ... da egda isprva razliēna budet' vse zledi i pakosti diēvle otpudit' (417a)
- Pist.** Da gdigodir poskropļena bude u ime tvoje, sve ļute neprijateļa udorce odagne (280)
- Rit.** Neka, gdigod poskropļena bude biti u ime tvoje, sva ļuta striļanja vražja iztira (416)
-
- KL** Da tudije kako okropļena budet ova voda, nigdore ondi ali va nom stanu stojećim ki bi jimili niku moć duha zaloga, ako bi pribivali, da tudije potopļeni i raščinēni otidut (198-198v/17)
- ZL** Da tudije kako okropļena budet ova voda, nikadare ondi [ali tudije] va nom stanu stojećim ki bi jimili ruku [! = niku] moć duha zaloga da bi pribivali, da tudije potopļeni i raspujeni i raščinēni otidut (106a/86)
- BL** ... pomozu hižu onu u ku vode ove po tvojem jimenu posvećenje i pokropļenje pride. Nijedan onde duh nečisti svrhu duš ali tiles slobotščinu da nima, da smeten tudje i pristrašen da otide (99a/190)
- HM** ... da egda voda siē pokropļena budet' nikoēze zlo da ne pridet' přestoeće i nikiže d(u)h' zali nami obladati vzmožet' da otlučēn' i postijēn' da otstupit' (231d/462)

⁵¹ Tisk. *sagrāgnen* (!).

- PM** ... da ne imějutъ, nikoeže oblasti d(u)si nečisti na postieni i otlučeni ot sudě otstupetъ (417b)
- Pist.** Da gdigodi ova kapļa poskroplena bude, nigdar duh zločesti u onom domu stati ali oblasti ne bude imati, da smeten udiļe i rasut odstupi (280)
- Rit.** Neka, gdigod ova voda poskroplena bude biti, nikadar hudobni duh u istoj kući ne ima vlasti pristati ili postati, nego zasramļen tutako i satren pobigne (416)

učiniti

- KL** srce vaše solju jest učineno (195/13)
- ZL** načińeno (103b/84)
- BL** Srtce vaše budi solju začińeno (98a/189)
- HM** soliju sr(ъdъ)ce v(a)še učineno (231a/461)
- PM** soliju srce učineno estъ (415b)
- Pist.** i budi srdce vaše solju začińeno (277)
- Rit.** Budi srce vaše solju začińeno (408)

upuńenje

- KL** ... da stvorenje tvoje božastvu služit i zgańanju i vragov i nemoći, jošće s upuńenja božastvene milosti da primet svršenje (199v/18)
- ZL** ... da stvorenje tvoje božastvu bude služiti i zgańajući vragov i nemoći, božastvene milosti da primet svršenje (107a/86-87)
- BL** ... da stvorenje tvoje službe tebi služeće na odagnanje hudob i nemoći odvráćenje božastvene milosti da prime jistinu (99b/191)
- Pist.** ... da stvorenje tvoje ... božastvene milosti tvoje kripot da prime (281-282)
- Rit.** ... neka stvora tvoja ... božastvene milosti tvoje vridnost primi (419)

*visokoživući

- KL** I kada godi okropleniye od rab tvojih pridet i pohvalit se, visokoživućim na spovidanje i na zagnanje Gospodinom našim Isukrstom (195v/14)
- ZL** [isto] (104a/84)
- HM** ... da budetъ, sadě pohvala pitěniemъ prebivajućih' i osudet' se otgoneće G(ospode)mъ (231a/461)
- PM** ... da v pohvalu voda siě budět' vsěm' prebivajućimъ, va věreě s(ve)tie troice (416a)
- Pist.** ... da bude odlučen i odarnan hudoba nečista od pribivališta slug i službenic božjih (278)

vragoljski (197/15) v. *inkantanje*

zadrati, zadržanje (197/15) v. *inkantanje*

zajati

- KL** I zapovidi prave želećim zajmeš (194v/12)
ZL [isto] (103a/84)
BL ... odprićanje privirno da zajme (98a/188)
HM ... shra<ne>nie v(è)č(,)noe želējuće prièti (230d/460)
Pist. I obrañenje privirno da zajme onim koji ga žele (276)
Rit. I branu privirnu žudećima podili (407)

zakon (199v/18) v. *prozriti*

zdržanje (195v/13) v. *čujet blago* pod 3.2., (199v/18) v. *postaviti*

2. znati

- KL** Ja Jivan vidih Sveti Duh prihodeći Gospodiñ kako golubica z nebes pribivajući svrhu ñega, a ja ne znah ñega (193/10)
ZL [isto] (102a/83)
BL ... i ja ne znah ñega (197b/188)
PM ... èko ne vidèh, ego (414b)

3. 2. Kontekstualno neobične ili nejasne sintaktičke konstrukcije:

čujet blago

- KL** I ne v postavļenji ali [v] zdržanji jimiti sebe, čujet blago (195v/13)
ZLv zdržanji⁵²jakost (104a/84)

jimiti sebe v. *čujet blago*

narestite i skupite se

- KL** Zaklinam te ... da budeši umivenje i očišćenje u vsih mestih u kih okropļena budeši, na prognanje i na skorenjenje duhov nečistih i tako je vse družbe dijavlove i vsih obrazov dijavļih, i himbe, i magļenjih i vsake suprotivšćine božastvenoga spasenja narestite i skupite se (199/17-18)

⁵² Graf. *u[đ]arća(n)gi*.

- ZL** ... da budeši umivenje i očišćenje va vsakih mestih u kih okropjena budeši, na prognanje i na iskoreñenje duhov nečistih, i takoje vse družbe dijavlove, i takoje vsih obrazov i himbe dijavlove, i munje i vse suprotivščine božastvenoga spasenja narestite se i skupite se (106b/86)
- BL** ... da budeš očišćenje i ozdravljenje u onih mestih gdi prolita budeš, na izagnanje nečistih duhov i vsake sile nečiste djavle i vsake prilike i pritne misli hudobne, na razsutje da jim bude i vsake suprotivščine človičjega spasenja (99a-99b/190)
- PM** ... da budeši na potreblenie d'êvlu v tēh, městēh, v nihže razliēna budeši k' otgoneniju i otpušćeniju nečistih, d(u)h, i vsēh, obraz, ego (417b)
- Pist.** ... da bude očišćenje svim ljudem i u nih u kojih poškropjena bude ima oblast na izagnanje nečistih i prikojašljivih (?) duhov i svakoga hudobnoga dijavla i sve prilike i pritne satonske (281)
- Rit.** ... da bude očišćenje i umivenje svima ljudem, ter da protiva neprijateljem nečistim, u onih na koje se bude pokropiti, uzima vlast za progniti ih i za prognati nakaznike hudobe, i svakoga nepodobnoga djavla, i sve prilike i pritne sotonske (418)

[*narestite /se/ i skupite se* u KL i ZL vjerojatno je ušlo iz nekog drugog zaklijanja ili između toga i prethodnoga teksta nešto nedostaje]

u vragolijah od drvja

- KL** Ni u vragolijah od drvja, ni ljudem ni plodu dobitčenomu ne naudi (199/18)
- ZL** Ni vragolija drivju, ni ljudem, ni plodu dobitčenomu ne naudi (106b/86)
- BL** Ni stablom voćnim, ni žitu, ni ljudem, ni dobitkom ne naudi (99b/190)
- HM** ...da ne habit, mln'è drēva ni č(lovē)ka (232a/463)
- PM** I přečeniē zraka setennago i ot pogubleniē mlnenago i svakoga napadaniē č(lovēč)sk(a)go sp(a)s(e)niē (417b)
- Pist.** Dopusti⁵³ još ňoj oblast na skončanje muēe, i grada, i svake protivštine ljudske naravi (281)
- Rit.** Dopustila se još ňoj vlast za razčiniti i razagnati gromove, i grade, i sve suprotivnosti človičanske naravi (418)

⁵³ Tisk. *Dopúšťtie* (!).

veličastvo milosti Duha Sveta

- KL** I jošće te moļu, Gospodine Isukrste, da u jime tvoje zvano veličastvo milosti Duha Sveta + i ova voda duhovna da primet jošće na ispuńenije i na prognanje djavlova činjenja (195v/13)
- ZL** ... u jime tvoje zvano vnožastvo Duha Sveta (104a/84)
- BL** ... da jimena tvoga zazvano veličastvo Duha Sveta ovaj voda duhovna da prime ... (98a-98b/189)
- PM** ... da prizivajuće velič(č)stvo imene tvoego m(i)l(o)st(č) d(u)ha s(ve)to)go tvoego (415b)
- Pist.** ... da po zazvanju veličanstva imena tvoga milost Duha Svetoga ova voda da prime (277)
- Rit.** ... da imena tvoga zazvavši visokonstvo, milost Duha Svetoga ova voda primi (410)

zapovidi studence

- KL** V onoga jime te zaklinam ki ričju svojom tebi zapovidi studence (193v/11)
- ZL** ... ki ričju svojom tebi iz studenca zapovidi teći (102b/83)
- BL** ... ki ričju svojom iz vrutka tebe izteći zapovidi (97a/187)
- Pist.** ... koji ričju svojom vrutkom tebe isteći zapovidi (275)
- Rit.** ... koji riječju svojom zapovjedje da ti iztečeš vrelo (406)

zlaminjem svojom moćju

- KL** V onoga jime te zaklinam ki tebe u strani galilejskoj zlaminjem svojom moćju obrati u vino (193v/11)
- ZL** ... u strani galilejskoj svojom moćju obrati u vino (102b/83)
- BL** ... u Kani galilejskoj svoje moći zlamenjem tebe obrati u vino (97b/187)

zlamenujući se

- KL** po vom tvom zlaminju, Isukrste, koga nigdare bolizan pritisnet, zlamenujući se (194v/12)
- ZL** ... koga nigdare bolizan pritisnet zlamenujući (103a/84)
- Pist.** ... i obrańenje privirno da zajme onim koji ga žele po ovomu tvomu, Gospodine Isukrste, zla+menju (276)
- Rit.** po ovomu tvomu zlamenju +, Gospodine Isukarste, koje ničija podhıbnost, ničija otvrđnost nije zlamenovala (407)

[zlamenujući /se/ u KL i ZL vjerojatno je u ovaj kontekst ušlo umjesto uobičajenoga znaka križa koji se stavlja na mjestima gdje svećenik u obredu čini znak križa ('zlamenje')]

4. Opći pogled na rječnik

Prema konkordancijama tekst KL obuhvaća 1547 pojavnica i 684 različnice.⁵⁴ U ovom rječniku ukupno ima 451 natuknica, od toga 8 fonoloških dubleta. Među tim natuknicama ima malen broj istozvučnica: 1. *i* (vez.) i 2. *i* (čest.), zamj. 1. *ki* ('koji') i 2. *ki* ('tko'), 1. *vsaki* ('svaki') i 2. *vsaki* ('svatko'), te gl. 1. *znati* ('znati') i 2. *znati* (< *vъznati* 'prepoznati'). Nasuprot tome ima dosta istoznačnica. Među njima su prave istoznačnice, one s različitim leksičkim, odnosno korijenskim morfemom, također dosta rijetke. Tako: čest. *godī* (8⁵⁵) – *koli* (1) ('god'), vez. a 2. (1) – 1. *ale* (1) – *ali* (14) – *ili* (1) ('ili'), im. *djaval* (3) – *vrag* (1) (općeusvojena posuđenica – domaća riječ)⁵⁶, *napast* (2) – *rvaña* (1), im. u službi vlastitog imena *Bog* (25) – *Gospodin* (28) i prid. *Božji* (4) – *Gospodiñ/Gospodinov* (3/1), gl. *diti* (1) – *reći* (3), *obarovati* (3) – *obraniti* (2), *zagnati* (1) – *zapuditi* (3) ('izagnati, prognati, protjerati'), te djelomične istoznačnice *hotiti* (1) – *račiti* (7) jer *račiti* osim značenja 'htjeti' sadrži i značenje 'dostojati se, blagoizvoljeti'. Pridjevi *nemal* (1) – *velik* (2) istoznačnice su na stilističkoj razini jer *nemal* zapravo znači 'koji nije ni malen ni velik', ali budući da se radi o Božjoj milosti, ona može biti samo velika. Većina istoznačnica izazvana je različitom tvorbom (različiti sufixi, prefiksi ili oboje). Tako s različitim sufixom: im. *stan* (5) – *stanje* (1), *studenac* (1) – *studenak* (1), *svidočastvo* (1) – **svidoća* (1); prid. *djavlov* (3) – *djavļi* (1), *Gospodiñ* (3) – *Gospodinov* (1), *vičan* (1) – *vičñi* (3), *vsemog* (5) – *vsemoguć* (4); pril. *svrh* (3) – *svrhu* (8); gl. *prihajati* (1) – *prihoditi* (1), *uslišati* (1) – *uslišiti* (1); s različitim prefiksom: *ispuñenije* (1) – *upuñenje* (1), *okropļenje/okropļenije* (3/1) – *pokropļenje* (1)⁵⁷; sa sufixalnom i prefiksarno-sufiksalskom tvorbom: *zvanje* 1. (1) – *pozvanje* (1). U primjerima *dijavlov* (4) – *djabolov* (1) – *djavlov* (3) – *djavļi* (1) radi se i o različitoj tvorbi (sufiksi -*ov/-ji*), o različitom stupnju odomaćivanja posuđenice (*dijav-/djab-*) i o preklapanju domaćeg i crsl. lika posuđenice (*dij-/dj-*). U primjerima *takoje* (2) – *takije* (1) možda se ne radi o tvorbenoj

⁵⁴ Ovi se brojevi ne podudaraju s objavljenima u konkordancijama jer su konkordancije naknadno ispravljene. Bilo je naime riječi pogr. zajedno napisanih, do čega je došlo pri prebacivanju iz jednoga kompjutorskog programa u drugi i riječi koje su u tekstu rekonstruirane i nalaze se u uglatim zagradama. Osim toga, ranije *visoko živućim* ovdje tretiram kao jednu riječ: *visokoživućim*, premda je u orig. napisano rastavljeno. Izmijenjeno ranije čitanje *poni kantanju* u: *po inkantanju* ne mijenja ništa u broju pojavnica i različnica, a broja rječničkih natuknica u kompjutorskom zbroju ionako nema.

⁵⁵ Broj u zagradi odnosi se na broj pojavnica.

⁵⁶ Ovaj par istoznačnica nije siguran jer je iz konteksta teško odrediti da li je *vrag* upotrijebljen u svom primarnom značenju 'neprijatelj koji ubija' ili u kršćanskom značenju 'đavao'. U stsl. potvrđena su oba ta značenja. – V. ER III, 617, s. v. *vrāg* i LP, s. v. *vragñ*. – S druge strane, *dijavlov/djabolov/djavlov/djavļi* – *vragoļski* nisu istoznačnice; tu se radi o pridjevima koji se odnose na jedninu (na -*ov*, -*ī*), odnosno na množinu (na -*ski*).

⁵⁷ Od gl. samo *okropiti* (gl. prid. pas. 7x), a ne i *pokropiti*.

razlici, nego o prepisivačkoj pogrešci u drugom primjeru.⁵⁸ Fonološke dublete ne tretiraju se kao istoznačnice. Tako: *vek* (4) – *vik* (4) s različitim refleksom jata, *svrhu* (8) – *zvrhu* (2) s neizvršenom i izvršenom asimilacijom po zvučnosti ispred sonanta, *tudije* (4) – *tudje* (1) s gubljenjem sekundarnoga poluglasa (od *-i-* / *-ě-* / ispred *-j-*) u drugom primjeru, *u* (31 + 1) – *v* (14) – *va* (5) s različitim razvojnim stupnjem prijedloga *vъ* u prva dva primjera (ako se ne radi samo o grafiji *u* = *v*⁵⁹) i s vokalizacijom poluglasa u trećem, ali ipak *gdi* (3) – *kadi* (1) s glasovnim promjenama koje znatno mijenjaju oblik riječi.

Za razliku od istoznačnica, protuznačnice ili riječi suprotnoga značenja vrlo su rijetke, tako *gorak* – *sladak*, *čistoća* – *nečistoća*, *čist* – *nečist*, *moć* – *nemoć*. Ovamo se možda mogu ubrojiti i tvorbe od istoga korijena *pića* ('hrana') i *pitje* ('piće'), odnosno riječi kao *zemlja* – *nebo*, *voda* – *ogañ*.

Premda je KL obredni tekst, većinu njegova leksika čine domaće riječi (uglavnom naslijeđene iz prasl.) iz svakodnevnoga života, s područja *svijet* – *priroda* – *ljudi* – *kuća* i *gospodarstvo* – *apstraktni pojmovi* i nije ih potrebno posebno navoditi.⁶⁰ Sve su one u službi obrednoga teksta, a osobito se to može reći za glagole, koji – premda iz svakodnevnoga leksika – označavaju upravo one radnje i stanja za koja se u obredu moli, zaklinje da budu izvršeni, npr. *darovati*, *dati*, *hvaliti*, *iskoreniti se*, *izbaviti*, *izagnati*, *izvesti*, *klasti*, *napuniti*, *obarovati*, *obraniti*, *očistiti*, *osladiti*, *ozdraviti*, *podložiti*, *pomilovati*, *poraziti*, *prijati*, *primiti*, *pritisnuti*, *rašćiniti*, *stvoriti*, *suditi*, *svezati*, *zagnati*, *zagrmiti*, *zazvati*, *združiti* i mnogi drugi, među njima glagoli govorenja, kretanja, osjećanja. Sve su pomoćne riječi (veznici, prilozi, prijedlozi, čestice) domaće. I riječi koje označavaju apstraktne pojmove uglavnom su domaćega podrijetla. Tako npr. *božastvo*, *čistoća*, *duša*, *himba*, *hvala*, *jedinstvo*, *jistina*, *kripost*, *milost*, *mir*, *moć*, *mudrost*, *napast*, *nemoć*, *nečistoća*, *pamet*, *rič*, *rvaña*, *sila*, *slava*, *suprotivščina*, *svidočastvo*, *tajna*, *tamnost*, *veličastvo* i dr. Neke od njih vjerojatno su književnojezične tvorbe, i ukoliko su se i upotrebljavale u svakodnevnom govoru, mogle su u njega ući posredstvom vjere. Među njima samo su dvije posuđenice: *dramats/ivo* ('neplodnost')⁶¹ i *fantazma* ('privedenje, utvara')⁶². Međutim, jedna je skupina imenica koje su sigurno književnojezične tvorbe pod crsl. utjecajem. Radi se zapravo o tvorbenoj kategoriji imenica koje se unutar leksika svih naših srednjovjekovnih spomenika, pa tako i KL, izdvajaju svojom brojnošću. To su glagolske imenice na

⁵⁸ V. bilj. 36.

⁵⁹ V. D. Malić, o. c. u bilj. 4, str. 36.

⁶⁰ Prasl. je posuđenica iz germ. *hiža* (v. ER I, 668, s. v. *his*), ali prasl. posuđenice su potpuno odmaćene i ne osjeća se njihovo strano podrijetlo. Tako i nešto novija svesl. posuđenica *kraļ* (od lat. osobnog imena *Carolus*).

⁶¹ Iz kslat. *deramare* preko drom. (v. ER I, 430, s. v. *dramatan*).

⁶² Iz grč. *φάντασμα* (v. ER I, 505, s. v. *fantázija*). Kako u stsl. nije potvrđeno (v. LP), možda također preko drom.

-*jel-ije* (< -*ije*) s apstraktnim i rjeđe konkretnim značenjem. Tako s apstraktnim značenjem: *činjenje/činjenje* ('čin, djelo'), *dobrostanje* ('dobrobit, blagostanje'), *ispunjenje* ('ispunjenje, izvršenost'), **magljenje* ('opsjena'), *moljenje* (pored *molitva*), *očišćenje* ('stanje očišćenosti'), *odpušćenje* ('oprost'), *postavljenje* ('ustrojstvo'), *posvećenje* ('blagoslov'), *pozvanje* ('zaziv, doziv'), **priloženje* ('odanost, predanost'), *smišanje* ('izmiješanost'), *spasenje* ('spas'), *tečenje* ('postignuće' /?/), *umilenje* ('krotkost, poniznost'), *umivenje* ('umivenost'), *upušenje* (isto što *ispunjenje*), *zdržanje* ('spoj, sastav?'), *želinje* ('želja'); s konkretnim značenjem: *skupljenje* ('skup, družba'), *stvorenje* ('ono što je stvoreno'), *zlamiranje* ('znamen, znak'). S druge strane, glagolsku radnju mogu označavati i glagolske imenice svršenih glagola: *odgošenje* ('izgon, istjerivanje'), *okropljenje/okropjenje* – *pokropljenje* ('škropljenje'), *položenje* ('stavljanje'), *skorešenje* ('zator'), **zadriranje* ('poticaj, podbadaње'), *zagnanje* ('progon, izgon'), *zvanje* (1. 'poziv, zaziv'; 2. 'zazivanje'). Da su te imenice književnojezične tvorbe crsl. podrijetla, pokazuju i njihovi likovi: često su naime zabilježene pored lika na -*je* i u crsl. književnom liku na -*ije*. I među tom skupinom imenica samo je jedna posuđenica: *inkantanje* ('opsjenjivanje'), možda 'opsjena').

Najvjerojatnije su književnojezične tvorbe pod crsl. (lat.?) utjecajem glagolski participi prez. na -*ći* u pridjevskoj funkciji, tako: *gorući, lajući*, a osobito to vrijedi za njihovu upotrebu u imeničkoj funkciji (obično u mn.): *lubeći* ('oni koji ljube'), *stojeći* ('stanovnik/-ci'), **visokoživući* ('oni koji uzvišeno žive, koji žive u vjeri'), *želeći* ('oni koji žele').⁶³

Od riječi iz svakodnevnoga leksika zanimljivo je spomenuti brojeve. U ovom ih tekstu ima malo, i u skladu sa sadržajem upotrebljavaju se oni koji imaju simbolično značenje, koji se javljaju u mitološkom leksiku. To su: *sedam* (*Zaklinam te po sedmih zakonih* 196v), *devet* (*Zaklinam te po devet trusci* 197, *Zaklinam te devetimi redi anjelskimi* 197), te u izvedenicama *tri* – u sv. *Sveto Trojstvo* i u pril. *trikrat* (za ponavljanje molitve).

U Rječniku KL nalaze se i neke riječi koje imaju status zasebnih leksičkih jedinica, ali su po svojoj prilici nastale prepisivačkim pogreškama. To su: **brza*, **priloženje*, **sužanje*, **svidoca*, **tajna*, možda i **zadrati*, **zadriranje*.⁶⁴

Ovdje treba spomenuti i neke riječi prasl. podrijetla koje su u suvremenom književnom jeziku (a neke i u dijalektima) potpuno nepoznate. Danas su neprozirnoga leksičkog morfema: *diti* ('kazati, reći'), *hiža* ('kuća'), *klasti* ('staviti, metnuti'), *ispuditi* – *zapuditi* (< *puditi* < *poditi*; 'istjerati' – 'prognati'), *obarovati* ('očuvati, obraniti'), *račiti* ('htjeti, blagoizvoljeti'), *sa* ('ovaj'), *tudije/tudje* ('u taj čas, u taj isti čas, u tili čas' i sl.), te od nesigurno uspostavljenih natuknica **zadrati*, **zadriranje* ('potaknuti, podbosti'; 'poticaj, podbadaње'). Druga je skupina

⁶³ V. o tome: Lana Hudeček: *Poimeničeni pridjevi i pridjevi u imeničkoj službi u Hrvojevu misalu*, *Rasprave Zavoda za hrvatski jezik* 18, Zagreb 1992, str. 57-66.

⁶⁴ V. usporedne odlomke iz drugih obrednih tekstova u odjeljku 3. 1.

riječi ona koje prepoznajemo po liku, ali imaju drugo značenje nego u suvremenom jeziku. To su: *a 2.*, *ali* ('ili'), *dobitak* ('stoka'), *duhovan* ('koji sadrži Duha Svetoga, posvećen'), *mimojti* ('proći, minuti'), *obratiti* ('pretvoriti'), *obraz* ('lik, oblik, obličje'), *odlučiti se* ('rastaviti se'), *pogubljenje* ('uništenje, zator'), *prozriti* (< *prozreći*; 'po/dati'), *slubiti se* ('združiti se'), *svršen* ('savršen, potpun'), *svršenje* ('ispunjenje, izvršenje'), *suprotivan* ('protivan, neprijateljski'), *tamnost* ('opačina, zloća'), *tečenje* ('postignuće' /?/), *vragolija* ('čarolija, đavolstvo, nevaljalstvo, pakost, zloba'), *zagnati* ('izagnati, prognati, protjerati'), *zaganje* ('izgon, progon'), *zajati* ('dati'), *zakon 2.* ('način'), *2. znati* (< *vъzvъznati*; 'prepoznati'). Treća je skupina riječi koje prepoznajemo kao domaće po njihovu leksičkom morfemu, ali ih u suvremenom jeziku nema i njihovo značenje moramo tražiti u kontekstu i uz pomoć jezičnopovijesnih rječnika. To su: *blazna* ('sablazan'), **brza* ('brzica'), *dobrostanje* ('blagostanje, dobrobit'), *istočnik* ('izvor'), *istrepetati* ('uzdrhtati, zadržati'), **magljenje* ('opsjena'), *neprimožan* ('nesavladiv'), *pića* ('hrana'), *priležno* ('usrdno, ponizno'), *prišastan* ('budući'), *razbojan* ('koji donosi nesreću, poraz, porazan, nemio'), *rvaña* ('napast'), *umiļenje* ('poniznost, krotkost'), **visokoživući* ('koji dobro, plemenito, uzvišeno živi') i neke druge.

Biblijskih i konfesionalnih pojmova i biblijskih vlastitih imena ima u tekstu KL znatno manje od naslijeđenih riječi, riječi iz općega leksika, ali bez njih obredni tekst ne može biti. Među općim pojmovima ima posuđenica i domaćih riječi. To su: *anjel* – *anjelski*, *arkanjel*, *apostol*, *djaval* – *dijavlov/djabolov/djavlov/djavli*, *križ*⁶⁵, *kerubin*, *serafin*; *blagoslov* – *blagosloviti*, *božastvo* – *božastven*, *krstiti (se)* – *kršćenije*, *grih*, *molitva* – *pomoliti se*, *posvetiti (se)* – *posvećivati*, *svet*, *veran*, *vrag* – *vragoļski*, te opći pojmovi iz svakodnevnoga života, ali upotrijebljeni samo kao vjerski pojmovi: *golubica* (simbol Duha Svetoga), *kraļ* (za nebeskoga kralja), *neprijatelj* – *neprijateljski* (uglavnom za đavla), *moliti* (obraćati se molitvom Bogu), *prorok* (bibl. osoba), *rab* – *sluga* – *služabnica* (u mn. uz atribut *tvój*, tj. *Božji*, za vjernike i vjernice), *zlamenje* – *zlamenovati se* (pren. 'križati se'), te *izbavitelj*, *spasitelj*, *stvoritelj*, *zaštititelj* (sve za Boga i Isusa), a od pridjeva: *višni* ('nebeski').

Od biblijskih vlastitih imena javljaju se: osobna imena *Abram*, *Asmodej*, *Elizej*, *Izmael*, *Jivan*, *Mojzes*, *Rafael*, te u službi osobnog imena *Isukrst* i *Sabaot* (što je i pridjevak); posvojni pridjevi: *Abramov*, *Agarov*, *Izakov*, *Jakovov*, *Ragvelov*; toponimi *Mezopotanija*; ktetici *ebrajski*, *galilejski*, *izraelski*; etnik *Nazaranin* (u funkciji osobnog imena Isusa Krista); uzvici *aleluja*, *amen*, *osana*. Ovamo još treba ubrojiti opće imenice u službi vlastitih imena i pridjeve od njih izvedene: *Bog*, *Duh* – *Duh Sveti*, *Gospodin*, *Krst* ('Isukrst'), *Otac*, *Sin*, *Sveto Trojstvo*; *Božji*, *Gospodiñ* – *Gospodinov*, *Krstov*.

Na kraju treba spomenuti i sveze kao sastavni dio leksika nekoga djela. U KL od glagolskih sveza potvrđene su dvije, i to s glagolom nepotpuna značenja i

⁶⁵ *Križ* je svesl. posuđenica (ne prasl.) za kršćanski termin iz lat. *crux*, *-icis* (v. ER II, 201-202, s. v. *križ*).

imenicom kao nositeljem značenja: *primiti svršenje* ('ispuniti se, izvršiti se'), *svidočastvo pokazati* ('posvjedočiti'). Imeničkih sveza ima više. To su s imeničkim značenjem: *člivičaski rod* ('čovječanstvo'), *drivo zapovidno* ('drvo otajstva'), *duh nečisti* ('đavao'), *Duh Sveti* ('treća osoba Sv. Trojstva'), *Sveto Trojstvo* ('jedinstvo triju Božjih osoba'), *vse družbe* ('čitavo mnoštvo'); s priložnim značenjem: *glasom velikim* ('glasno'), *takim zakonom* ('na taj način'), *va vse veki vek* — *va vse vik vek* — *va vse viki vikom* — *va vek vikova* ('zauvijek'). Ovdje treba spomenuti i sintagme s ustaljenim atributima: *vsaka stvar*, *vas svit*, u kojima atributi samo pojačavaju značenje imenice, ukazuju na njegovu sveobuhvatnost. Pravih frazema, tj. takvih skupova riječi u kojima dolazi do potpune semantičke preobliske sastavnih dijelova, u KL nema.

5. Zaključak

Leksik KL sastoji se većinom od domaćih riječi, od kojih su neke upotrijebljene samo u svom konfesionalnom značenju. Posve su odomaćene prasl. i svesl. posuđenice, kao *hiža*, *kraļ*, *križ*. Novijih posuđenica ima malo i pripadaju biblijskoj i kršćanskoj terminologiji i, izuzetno, apstraktnim pojmovima. To su uglavnom posuđenice iz latinskog (i grčkog), kao *anjel*, *arkanjel* (lat. *angelus*), *apostol* (lat. *apostolus*), *djaval* (lat. *diabolus*), *kerubin* (lat. *cherubim*), *serafin* (lat. *seraphim*); *dramatsit/vo* (*kslat. preko drom.*)⁶⁶, *fantazma* (grč.)⁶⁷ i biblijska vlastita imena s izvedenicama. Od izravnih leksičkih crkvenoslavizama siguran je samo *rab*, dok se za *vrag* — *vragolija* — *vragoljski* ne može sa sigurnošću reći radi li se o crsl. ili su to riječi domaćega leksika, kao što se iz konteksta ne može zaključiti radi li se samo o prvotnom značenju 'neprijatelj' — 'pakost, zloba' — 'neprijateljski' ili o prenesenom značenju 'đavao' — 'đavolština' — 'đavolski'. Najprije će biti da su u tim riječima ova značenja slivena. Vokativ *Gospodi* može biti ckvenoslavizam, ali može biti i kratica za *Gospodine*.⁶⁸ Za imenicu *meč* nije sigurno da li je u starih čakavskih pisaca, pa tako i u KL, crkvenoslavizam ili je u pitanju druga prijevorna osnova. Upotreba glagolskih imenica na *-jel/-ije* za označivanje apstraktnih i konkretnih pojmova najvjerojatnije je pod crsl. utjecajem kao tvorbena kategorija i time jedna određena leksička skupina. Za oblik tih imenica na *-ije* teško je reći da li se tako i izgovarao u čitanju teksta KL ili je samo formalni (pravopisni) crsl. utjecaj. Crkvenoslavizmi su i ptc. prez. na *-ći* u pridjevskoj i imeničkoj funkciji.

Nejasnoće u tekstu ne nastaju nedostatkom leksičkoga fonda kojim bi se izrazio potreban sadržaj, nego prevoditeljskim nesnalženjem s tekstom originala (latinskog, grčkog?, posredničkog crkvenoslavenskog), a često i prepisivačkim

⁶⁶ V. bilj. 61.

⁶⁷ V. bilj. 62.

⁶⁸ V. bilj. 23.

pogreškama. Posvećenost teksta, koji kao takav i nije morao biti dokraja razumljiv, omogućavala je njegovu upotrebu u obrednoj praksi bez obzira na takva nejasna mjesta. Stoga se u Rječnik KL unose i one riječi koje su nastale nesumnjivim prepisivačkim pogreškama jer su one u tom tekstu imale status leksema.

6. Kratice

6. 1. Gramatičke i opće kratice

- akt. — aktivni
- anal. — analogijom
- aor. — aorist
- atr. — atribut
- br. — broj
- crsl. — crkvenoslavizam (hrvatske redakcije), crkvenoslavenski
- čest. — čestica
- drom. — dalmatoromanski
- enkl. — enklitički
- euf. — eufemizam
- f — imenica ženskoga roda
- fut. — futur
- gl. — glagol, glagolski
- glag. — glagoljički
- graf. — grafija
- gram. — gramatički
- im. — imenica, imenički
- imper. — imperativ
- impf. — imperfektni glagol
- imprf. — imperfekt
- inf. — infinitiv
- jd. — jednina
- kslat. — kasnolatinski
- kond. — kondicional
- l. — lice
- m — imenica muškoga roda
- mn. — množina
- n — imenica srednjega roda
- orig. — original
- pas. — pasiv, pasivni
- pf. — perfektivni glagol
- pl. — plural (samo kao gram. odrednica im. natuknice)
- pogr. — pogrešno

- posv. — posvojni
- pr. — prošli (za gl. pril.)
- prasl. — praslavenski
- pren. — preneseno (za značenje)
- prez. — prezent
- prid. — pridjev
- prij. — prijedlog
- pril. — prilog
- ptc. — particip
- reč. — rečenica
- sad. — sadašnji (za gl. pril.)
- slož. — složen
- stsl. — starocrkvenoslavenski, općeslavenski književni
- sv. — sveza
- svesl. — sveslavenski
- tisk. — tiskano
- umj. — umjesto
- up. — upotreba
- usp. — uspoređi
- uzv. — uzvik
- v. — vidi
- vez. — veznik
- vjer. — vjerojatno
- zamj. — zamjenica, zamjenički
- zav. — zavisna (o reč.)
- znač. — značenje

6. 2. Kratice spominjanih djela

- AR *Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, knj. I–XXIII, JAZU, Zagreb 1880–1976.
- ER Petar Skok: *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, I–IV, JAZU, Zagreb 1971–1974.
- LP Franz Miklosich: *Lexicon palaeoslovenico-graeco-latinum*, Vindobonae 1862–1865.
- BL *Bernardinov lekcionar*, 1495.
- HM *Hrvojev Misal*, 1404.
- KL *Odlomak Korčulanskoga lekcionara*, II. pol. 14. st.
- Pist. Ivan Bandulavić: *Pistole i evanđelja*, 1626.
- PM *Prvotisak glagoljskoga Misala*, 1483.
- Rit. Bartol Kašić: *Ritual rimski*, 1640.
- ZL *Zadarski lekcionar*, 15. st.

Summary

THE DICTIONARY OF THE FRAGMENT OF KORČULA LECTIONARY

The author gives the dictionary of KL and analyzes its composition. As in KL there are some unclear places the author states parallel texts from ZL, BL, HM, PM, Pist. and Rit. The lexicon of KL consists mainly of Croatian words, words which are even now well understood (if we take into consideration phonological and morphological characteristics of the time and place of their origin). Some unclear places are the result of misunderstanding of the original text (Latin, Greek?, Old Church Slavonic) as well as multiple copying. As a sacred ritual text KL could function in religious practise regardless of this lack of clarity.

Key words: word, dictionary, lexeme, lexicon, loan word, syntagm, translation, copying, concordance, entry-word, type, token

Ključne riječi: riječ, rječnik, leksem, leksik, posuđenica, sveza, prevođenje, prepisivanje, konkordancija, natuknica, pojavnica, različnica